idem, à seipso distingui; hoc enim utique implicatorium esset, sed solùm distingui à seipso secundùm aliquod esse rationis, quod de novo acquirit ex eo, quod per intellectum cum seipso comparatur, quod est secunda intentio. Ad 2. patet per idem, eadem enim res non fit per rationem non ipsa secundùm rem, adeò ut Petrus fiat non Petrus secundùm rem, sed solùm fit non ipsa secundùm rationem, quia sicut una ratio objectiva, vel secunda intentio per rationem non est alia, ita Petrus v. gr. substractus in identica propositione illis secundis intentionibus secundùm unam rationem non est ipse secundùm aliam, sicut lac dulce non est ipsum quatenus album, eo pacto quo dicebat Arist. 2. Phys. 62. Sortem, ut in domo esse à seipso diversum, ut in foro. Ad 3. eadem ratio dicitur, & non dicitur de eodem, non quidem quatenus idem sibi ipsi, sed quatenus fundat plures secundas intentiones, secundùm quas veluti rationes distinctivas potest fundare contradictionem; sic punctum in linea dicitur habere rationem principij, & finis, non quidem secundùm suam entitatem nudè sumptam, sed sicut principium, ut consideratur in ordine ad lineam sequentem, & finis ut consideratur in ordine ad lineam præcedentem, & ut habet rationem principij distinguitur à seipso, ut habet rationem finis, & ratio principij est puncti, ut consideratur in ordine ad lineam sequentem, & non est eius, ut consideratur in ordine ad præcedentem, è contra autem ratio finis, & sic dicendum de alijs, quæ sunt idem realiter, & distinguuntur ratione secundùm diversas rationes convenientes eidem rei materialiter acceptæ, sed non eidem formaliter objectivè sumptæ. Ad 4. dicitur esse quidem eadem extrema in intellectu, quæ extrà intellectum, sed adhuc negatur consequentia hinc deducta, quia in intellectu habent quedam respectu rationis, quem non habent in se extra, & ideò possunt per intellectum distingui. Ad 5. utique per intellectum nequit aliquid evadere multiplex à parte rei, quia intellectus non immutat physicè res ipsas, sed sicut illas potest immutare intentionaliter, ita quoque potest in illis causare multiplicitatem secundùm esse objectivum, & intentionale, neque ex hoc sequitur sola distinctio in conceptibus formalibus, sed etiam quoquo pacto redundat in objectum saltem per extrinsecam denominationem, ut ab initio quæsiti monstratum est.

265 Ad 6. dico ex utroque illo capite originari distinctionem rationis ejusdem à seipso, nimirum tum ex diversis conceptionibus ejusdem rei, tum ex diversis intentionibus ab intellectu eidem applicatis, ab illis quidem quasi in genere causæ efficientis, ab istis verò, veluti in genere causæ formalis, quia objectum formaliter afficiunt ut formalia distinctiva rationis; ex primo quidem capite originari potest, quia ita objectum esse cognitum refertur ad unum actum, ut quatenus ad ipsum refertur non referatur ad alterum, adeòut secundùm ista diversa esse cognita possit fundare contradictionem, cum ergo concedenda sit distinctio, ubi est contradictionis fundamentum, secundùm illam rationem, quæ fundat contradictionem, planè cum idem ad seipsum refertur per comparationem intellectus in ratione prædicati, & subjecti, concedenda est distinctio rationis juxta diversitatem harum denominationum in eo, de quo verificatur contradictio; posset etiam dici rem non distingui intentionaliter præcisè ex multiplicitate cognitionum, sed ex diverso modo; quo cognoscitur, quia cognoscitur sub diversa ratione formali, scilicet in recto, vel in obliquo, in abstracto, vel in concreto sub ratione subjecti, vel prædicati, per quod patet ad impugnationem assumpti ex isto capite, quia esse visum, vel auditum non tantam diversitatem secum afferunt in objecto viso, vel audito, Ex alio etiam capite originari potest distinctio rationis in objecto scilicet ex diversis intentionibus eidem applicatis ab intellectu, ex hoc enim, quod est fundamentum diversarum intentionum fundat etiam contradictionem scilicet subjecti, & non subjecti, prædicati, & non prædicati, quia quatenus est fundamentum unius secundæ intentionis, non est fundamentum alterius, & sic quodammodò distinguitur à seipso, ut substat illis, & sic distinctio reperta inter illas redundat etiam in objectum, ut ab illis afficitur; per quod patet ad aliam impugnationem ex isto capite, nam etiam in subjecto causatur aliqua distinctio ex diversis denominationibus accidentalibus, quia eadem res, ut subjectum unius præcisè conceptum non est subjectũ alterius, licet adæquatè conceptum idem sit subjectum utriusque ut dictum est de lacte respectu albedinis, & dulcedinis. Ad 7. negatur, quod dum homo ex calido fit frigidus, non causetur aliqua distinctio, & diversitas secundùm esse accidentale ejus, quia concretum ex homine, & calore differt à concreto ex homine, & frigore, undè sicut dicimus hominem senem differre à seipso puero, ita dicere possumus hominem, nunc frigidum differre à seipso antea calido sub illa reduplicatione, unde constat eandem rem diverso modo conceptam distingui posse à se ipsa secundùm rationem. Ad 8. negatur consequentia, quia in antecedente manifesta est implicantia, quia tunc idem realiter, ut sic distingueretur à seipso realiter, at non in consequente, quia res eadem retinendo suam, realem identitatem potest acquirere plura esse intentionalia, & secundùm hanc pluralitatem intentionalem fundare ad seipsam distinctionem rationis modo jàm explicato. Ad 9. extrema habentia identitatem à parte rei utique non mutantur realiter ab intellectu, & ideò ex actione ipsius non amittunt realem identitatem, mutantur tamen intentionaliter, & ut terminus cognitionis, quod satis est ad fundandam distinctionem rationis minimè repugnantem identitati reali. Ad decimum non valet paritas, ens enim rationis nequit distingui per ens reale, quia ens reale fundare non potest, at ens reale fundare potest ens rationis, & diversas secundas intentiones per actum collativum intellectus, ac meritò illarum à se ratione distingui. Ad ultimum negatur non posse intellectum applicando eidem rei diversas secundas intentiones ita ipsam à seipsa distinguere, ut tota sit in uno extremo, ac etiam tota in altero, quia ratio distinctiva, & formaliter constitutiva extremorum distinctionis rationis est aliquid secundæ intentionis, quod res acquirit ab intellectu illam cum seipsa comparante; eadem ergo res cum tota sua realitate est in utroque extremo, vel sub utroque extremo distinctionis, aliequin non conciperetur idem à seipso distingui, sed quia quatenus fundat unam secundam intentionem, non fundat alteram, ideò secundùm rationem distinguitur à seipsa, neque hinc fit idem à seipso dividi, ut adæquatè dicit utramque rationem, in duo adæquata extrema, sicut compositum non dividitur à seipso, ut compositum, in duo composita, sed dividitur in duas rationes inadæquatè contentas, tamquam in duas partes illius.

266 Quoad ultimam quæstionis partem, an scilicet in distinctione rationis sint assignandi gradus. Saxius tom. 1. suæ Catast. disp. 8. qu. 2. partem amplectitur negativam, etiamsi cum Doctore qu. 6. Univers. ad 4. in entibus rationis gradus admittat; Movetur, quia quæ sunt minimè entitatis non habent gradus majoritatis, vel minoritatis, sed distinctiones rationis sunt minimæ entitatis, ergo &c. patet major, quia alioquin daretur minus minimo. Probat. min. nam distinctio rationis minoris entitatis est quam ens rationis, ut per se constat, cum sit ejus passio, ergo est in infimo gradu minoritatis intrà coordinationem entium rationis, aliter enim esset processus in infinitum, nisi deveniendum esset ad unum ens rationis minimæ entitatis, & hoc dubio procul erit distinctio rationis. Deindè probat, quia si benè res perpendatur, inquit, nedum in distinctionibus rationis hic ordo graduum non reperitur, sed nec etiam in alijs distinctionibus; de distinctione reali patet, quia non magis distinguitur homo ab equo, quàm à lapide planta, quia semper est distinctio inter rem, & rem ita pariformiter in distinctione formali non magis distinguuntur passio, & suum subjectum, quam potentiæ animæ, & ipsa anima &c. ergo tanto magis id asserendum erit de distinctione rationis, nam si de quo magis videtur inesse, & non inest, ergo & de quo minus. Denique probat, quia omnis distinctio, cùm sit relatio, consistit in indivisibili, nec suscipit magis, & minus ergo distinctio rationis non potest habere gradus, ita quod una sit major alia.

Dicendum tamen est, nedum distinctionem realem, seu ex natura rei, sed distinctionem quoque rationis habere graduum latitudinem in suo ordine. Hic est communis omnium sensus in omni schola, & quidem de distinctione reali, seu ex natura rei, ut secernitur à distinctione rationis, negari non potest, hac enim via nempè ex latitudine graduum in distinctione præter opus intellectus assignabili vestigavit Doctor distinctionem ex natura rei formalem mediam inter realem simpliciter, & simpliciter rationis, ut videre est apud ipsum 1. d. 2. qu. 7. §. *Sed hic restat*, cum enim ex Arist. 5. Met. identitas fundetur super unitatem, & distinctio suprà pluralitatem, ibi Doct. assignat sub lit. Hh. varios gradus unitatis, ut hinc colligeret varios gradus distinctionis realis, quia illa est major distinctio, quæ stat cum minori unitate, & illa est minor distinctio, quæ stat cum majori unitate, undè infert, quod cum distinctio formalis ex natura rei stet cum unitate, & identitate reali, concedendum est, quod sit minor distinctione reali, atque ideò, quod dentur gradus majoritatis, & minoritatis intra ambitum distinctionis præter opus intellectus, & major dicatur esse inter rem, & rem, minor verò inter realitatem, & realitatem. Quod adhuc etiam confirmari potest evidenti ratione de ipsa distinctione reali propriè dicta, quot modis dicitur unum oppositorum, tot dicitur; & reliquum, sed dantur varij gradus identitatis realis, ergo etiam, & varij gradus distinctionis, probatur minor ex Arist. loc. cit. 5. Met. cap. de eodem, cùm enim identitas super unitatem fundetur, quot dantur gradus unitatis, totidem quoque assignari debent identitatis, atque ideò sicut datur unitas numerica, specifica, & generica, sic etiam & identitas, undè à primo ad ultimum infertur, quod intra ambitum realis distinctionis dari debent diversi gradus distinctionis realis, quorum unus sit major alio, plus enim realiter distinguuntur, quę abinvicem sunt genere discreta, quam quæ specie, & amplius quę differunt specie, quam quæ solo numero; nam si solam numeralem diversitatem dicamus esse realem ait Docto. 2. d. 3. q. 1. D. quod cum omnis diversitas numeralis, in quantum numeralis sit æqualis omnia sorent æqualiter distincta, & sic non magis differrent Sortes, & lapis, quam Sortes, & Plato, quod gratis concedere videtur Saxius d. cit. n. 26. dum inquit non magis distingui lapidem à planta, quam hominem ab equo, quod quam falsum sit, etiam rudis quisque dignoscere potest, quia homo, & equus conveniunt in genere proximo non tamen lapis, & planta. Et sanè si distinctio, ut sic, consistit in indivisibili, nec patitur graduum latitudinem majoritatis, vel minoritatis, nec specificam, nec individualem, ut asserrit Saxius non solùm una distinctio realis, vel rationis non erit major alia, vel minor intra suum ordinem, sed neque distinctio realis erit major distinctione rationis simpliciter, & absolutè loquendo, sed omnes distinctiones sive reales, sive rationis erunt æqualesquia distinctio ut sic consistit in indivisibili, & gradus non admittit neque specificos neque individuales, & quicquid ipse dicet ad hanc rationem hoc ipsum dissolvet argumenta sua, quibus probat non dari gradus nec distinctionis realis, nec rationis intra propriam earum lineam, & quidem graduum latitudinem in distinctione reali clarè Doct. ostendit quol. 2. in fine.

267 Ex hoc vero, quod dentur gradus in distinctione reali, seu ex natura rei, statim deducitur dari quoque suo modo in distinctione rationis ob regulam generalem assignatam disp. 3. Log. qu. 7. quod nimirum quicquid simpliciter invenitur in ente reali, hoc ipsum inventur secundùm quid in entibus rationis, cùm ens rationis omninò concipiatur ad instar entis realis, & ideò determinatum est ibi cum Scot. qu. 6. Universf. ad 4. quod sicut intrà lineam entis realis dantur varij gradus essendi simpliciter, ita quoque secundùm quid in entibus rationis; sic igitur, & in proposito, cum distinctio rationis concipiatur ad modum distinctionis realis, quot gradus simpliciter assignantur in distinctione reali, totidem secundùm quid assignari debent in distinctionibus rationis; sicut ergo distinctio realis ad pluralitationem realem numericam, specificam, & genericam, dividitur in distinctionem realem numericam, specificam, & genericam, ut patet ex 5. Met. cap. de eodem, sic etiam cum gradus isti pluralitatum reperiantur in entibus rationis, licebit distinctiones rationis ita multiplicare, ut omninò pluralitatibus correspondeant. Conf. quia tot modis dicitur unum oppositorum, quot dicitur reliquum, sed dantur plures gradus identitatis rationis, ergo & plures gradus distinctionis; Prob. minq. quia tot modis dicitur idem, quot modis dicitur unum, quia identitas fundatur suprà unitatem, sed unitas rationis est triplex numerica, specifica, & generica ex Doctore qu. 9. univers. ergo &c. Conf. rursus, quia non omnium entium rationis æqualis est identitas, vel distinctio, ut discurrenti patebit, etenim minus differunt homo, & equus in ratione speciei, quam homo in ratione speciei, & animal in ratione generis, & adhuc minus differunt, quam animal in ratione prædicati, & Leo in ratione subjecti, & non alia ratione, nisi quia species in homine, & species in equo solo numero differunt, cùm omnes specieitates sint intentiones ejusdem rationis, ratio verò speciei in homine, & generis in animali specie differunt, quia genereitas, & specieitas sunt intentiones alterius, & alterius rationis, & sic de alijs, ergo dari debent varij gradus distinctionis rationis, cum non omnia entia rationis sint æqualiter eadem Conf. adhuc, quia species minus differt à seipsa in ratione subjecti, & prædicati in propositione identica, quam à sua propria passione, & adhuc minus differt à propria passione, quam differat à genere, & ideò dicimus differre à genere realiter secundùm quid, à propria passione formaliter secundùm quid servata proportione ad ens reale, & tandem à seipsa in propositione identica distingui ratione, ergo re vera in distinctione rationis graduum latitudo admitti debet, cùm non sit æqualis omnium entium rationis identitas, & distinctio. Et quidem hanc doctrinam non obscurè significavit Doctor qual. 6. art. 2. princ. sicut notavit Laurentius Brixiens. tract. formal. art. 1. part. 2. princ. ibi enim satis apertè docet in entibus, & relationibus rationis, nedum esse pluralitatem, sed etiam oppositionem, & distinctionem correspondentem illi pluralitati, & sic etiam discurrit Bargius 1. d. 2. qu. 2. ubi loquendo de definito, & definitione formaliter sumptis inquit, quia pro formali sunt duæ intentiones disparatæ, realiter differunt eo modo, quo distinctio realis ibi reperitur.

268 Neque rationes adductæ à Saxio in oppositum nu. 266. sunt alicujus momenti; prima quidem si concluderet, nedum à distinctione rationis graduum latitudinem excluderet, sed etiam à toto genere entis rationis, cum sit omnium entium minimum, nam infra ens rationis aliud non remanet, quam nihil, quod tamen est contra ipsum admittentem in ente rationis varios gradus essentiali cum Doctore loc. cit. sicut ergo in ente rationis, etiamsi sit minimæ entitatis, gradus admittuntur absque eo, quod detur ens minus minimo, quia ens rationis dicitur ens minimum per comparationem ad ens reale, cum quo adhuc stat, quod intra lineam suæ minimitatis sit graduum latitudo, ita quoque in distinctionibus rationis gradus admitti debent, cum non omnia æqualiter distinguantur intra lineam distinctionis rationis; undè licet concedatur esse minoris entitatis, quam sit ens rationis, cum ponatur ejus passio, adhuc tamen negatur, quod sit in infimo gradu minoritatis, quia adhuc cogitari potest alia secunda intentio, super eam fundata, quæ erit minoris entitatis ea, si verum est universaliter, quod fundamentum est majus eus fundato, neque processus in infinitum inconvenit in entibus rationis, ut docet Scot. 4. d. 6. qu. 10. lit. E. & alibi frequenter, id enim aliud non significat, quam intellectum posse successivè in infinitum intelligendo reflectere se supra objecta cognita, & invicem illa comparare in attributo rationis, quod si etiam daretur status in secundis intentionibus, ut nonnulli Scotistæ contendunt, qui tantùm tres gradus assignant in illis, adhuc falsum est, distinctionem rationis contineri in ultimo & infimo gradu illarum, quia in primo gradu ponunt secundas intentiones fundatas in primis, in secũdo passiones fluentes ab ipsis, & in tertio modos, sub quibus concipiuntur; distinctio autem rationis est passio, non modus entis rationis, & ideò continetur in secundo, non in tertio, & ultimo gradu; & adhuc quando ist ultimo & infimo gradu entium rationis continetur, ut contendit Saxius, distinctio rationis, non obstat, quin possit in ea assignari graduum latitudo, quia omnes distinctiones rationis, quæ assignarentur majores, vel minores, clauderentur singulæ sub illo tertio gradu, qui dicitur infimus inter omnes, & in illo ipsomet gradu posset assignari distinctionum latitudo, & varietas, pro quo vide dicta de secundis intentionibus disp. 3. Log. q. 8. art. 2. in fine Ad 2. jam constat falsum esse in distinctione reali non dari graduum latitudinem, & non magis distingui plantam à lapide, quam hominem ab equo, qui in genere proximo conveniunt; & hæc graduum latitudo notari etiam potest in distinctione formali, quia in divinis v. g. tam relationes, quam attributa ex natura rei formaliter à divina essentia secernuntur, & tamen intrà latitudinem ejusdem formalis distinctionis major est distinctio relationum ab ea, quam distinctio attributorum, quia hæc sunt essentialia, illa vero notionalia, qua ratione ajebat Aug. 7. de Trin. cap. 5. non eo Pater, quo Deus, eo tamen sapiens, quo Deus quia sapientia est aliquid essentiale, paternitas verò notionale. Ad ult. jam dictum est, quod si illa ratio concludit, probat etiam absolutè loquendo distinctionem realem non esse majorem distinctione rationis, quia distinctio, ut sic, consistit in indivisibili, nec patitur graduum latitudinem; negatur itaque relationem omnem consistere in indivisibili, & non suscipere magis, & minus ratione saltem fundamenti; immò ut dictum est disp. 8. log. quæst. 11. valdè probabile est, quasdam relationes nedum fundamentaliter sed etiam formaliter in sua entitate suscipere magis, & minus, & tales præsertim dicebamus esse inæqualitatem, & dissimilitudinem, undè cum distinctio quoque sit quædam dissimilitudo, idem etiam judicium de ea ferendum est, quod magis, & minus formaliter suscipere possit. Quod si hoc concedere quispiam recuset, sat nobis erit ad concludendum intentum concedere, quod saltem ratione fundamenti possit distinctio suscipere magis, & minus, eo vel maximè, quia ut sæpius est inculcatum, hic non est termo de distinctione rationis ratione relationis formaliter importatæ, sed ratione fundamenti, ad quod consequitur talis relatio.

De identitate rationis ratiocinantis pro complemento quæstionis remaneret agendum, sed paucis rem expediemus, nam ex distinctione opposita colligitur identitatem rationis esse illam, qua aliqua sunt omninò idem, vel aliquid est idem sibi ipsi, etiam in ordine ad intellectum concipientem, quæ ultima particula consultò additur, quia cum identitas rationis ratiocinantis sit summa identitas, non ipsi sufficit, quod res in seipsa habeat identitatem, nisi etiam habeat in ordine ad intellectum. Unde non credo esse omninò verum discrimen, quod hìc ponunt Formalistæ inter identitatem, ac distinctionem rationis, nimirum quod distinctio rationis fit ab intellectu, non autem identitas rationis, sed hæc supponitur, & solum dicitur rationis, quia in ordine ad cognitionem retinet secundùm esse objectivum omnimodam indistinctionem qua ratione vocant identitatem rationis absolutissimam, hoc est, omninò independentem ab actu intellectus; hoc, inquam, non credo omninò verum; quia ut dixi, cùm sit summa omnium identitas, non ei sufficit quod res in seipsa habeat identitatem, nisi præcipuè eam habeat in ordine ad intellectum. Tum quia unitas esse objectivi, in quo talis fundatur identitas, est unitas rationis, & habet esse dependenter ab intellectu, ergo etiam & identitas super ipsam fundata. Tum tandem quia loquendo præsertim de identitate hac ratione rationis ratiocinantis, pro formaliter importatæ identitas rationis est ejusdem ad se, sed nulla relatio est ejusdem ad se, nisi sit per actum collativum intellectus, ergo identitas rationis necessario dependet ab actu collativo intellectus.

QUÆSTIO XV.

De Identitate, & Distinctione rationis ratiocinatæ.

MEmbrum aliud, quod dividebat distinctionem rationis, ut sic, erat distinctio rationis ratiocinatæ, quæ oritur ex vi præcisiva intellectus, & habet fundamentum à parte rei; in hac igitur quæstione natura hujus distinctionis, quæ adeò frequens est apud Philosophos, & Theologos, exponenda est, & ne rerum ac difficultatum copia in hac materia emergentium confundamus eam in tres articulos secabimus, in quorum primo ejus notionem explicabimus, & à distinctione formali secernemus, in altero autem, quale debeat esse ejus fundamentum, declarabitur, & demum in tertio, an ista distinctio sufficiat ad contradictionem tollendam.

ARTICULUS I.

Quid sit ista distinctio, nec ipsam cum formali coincidere.

269 DIstinctio rationis ratiocinatæ, quæ alio nomine vocatur distinctio rationis cum fundamento in re, à Thomistis, aliisque Auctoribus extra nostram scholam passim sic definiri solet, ejusque notio tradi, ut sit illa, cuius beneficio rem unam, & eandem a parte rei, tum realiter, tum formaliter, mente partimur in plures formalitates, quarum neutra reorsum sumpta totam ejus dicit essentiam, sed quælibet exprimitur per conceptum inadæquatum, & talem facimus partitionem objectivam non temerè, & ut ajunt ex mero nostro cerebro, sed cum fundamento in re,

in re, seu occasione desumpta ex parte ipsius rei, quia licèt actualiter à parte rei sit realiter, & formaliter una, & indivisibilis, est tamen ob sui eminentiam virtualiter multiplex, & pluribus æquivalens à parte rei distinctis, ex quibus movetur intellectus ad fabricandos plures illius ejusdem rei conceptus tum formales, tum objectivos inadæquatos, qui tamen simul sumpti totam exhaurluntˌ objecti cognoscibilitatem: undè dicitur distinctio rationis ratiocinatæ, rationis quidem, quia formaliter, & actualiter non est in rebus, sed in esse distinctionis sit, & actuatur per rationem; ratiocinatæ verò, quia ob præxium fundamentum in re est quasi inchoata à parte rei, etsi complementum ab intellectu recipiat. Undè fundamentum, quod dicitur esse in re ad hanc distinctionem, ut benè notavit Suarez disp.7.Met.sect.1.n.4. non est vera, & actualis distinctio inter eas res, vel formalitates, quæ sic distingui dicuntur, alias non fundamentum distinctionis, sed distinctio ipsa antecederet, sed esse debet vel eminentia ipsius rei, quam sic mens distinguit, quæ à Thomistis appellari solet virtualis distinctio, vel certè habitudo aliqua ad res alias verè, & in reipsa distinctas, penes quas talis distinctio excogitatur, vel concipitur, ut ajunt Nominales, juxtà varios dicendi modos de prævio fundamento hujus distinctionis, de quo postea. Et hoc genere distinctionis Thomistæ, & Nominales distinguunt in creatis varios gradus metaphysicos superiores, & inferiores abinvicem, ut animalitatem, & rationalitatem, esse vivens, esse corpus in homine, nam ex ordine ad diversos effectus intelligendi, sentiendi, vegetandi &c. concipitˌ differuntur partiuntur eandem humanitatem, quatenus omnes illos effectus eodem simplici, & indivisibili principio potest se sola producere ob sui eminentiam. Et sic etiam pariter in Deo distinguere solent varia ejus attributa sapientiam, justitiam, misericordiam &c. quia enim creatus intellectus nequit ob suam imperfectionem in intelligendo totam exhaurire divinam naturam quoad ejus cognoscibilitatem, eam veluti virtualiter multiplicem conceptibiliter partitur in plures partiales perfectiones ex ordine quodam ad diversos effectus, quos potest producere, vel per habitudinem ad easdem perfectiones, in homine, in quo ut accidentia diversa realiter distinguuntur.

270 Ex his constat, falsum esse, quod dicit Magister Formalit. cum cæteris Formalistis in artic. de distinctione rationis, quod hæc distinctio rationis ratiocinatæ posita à Thomistis coincidat omninò cum distinctione nostra Scotica formali, quod nuper mordicus defendit Saxius tom.1. suæ Catast. disput.8. quæstion.3. nam nostra distinctio formalis est omninò actualis, & præcedit in re omnem intellectus operationem, sed distinctio rationis ratiocinatæ, licet præcedat virtualiter ob fundamentum in re repertum, actualiter tamen fit per opus intellectus, & ab eo recipit complementum, ut modo declaratum est, ergo distinctio rationis ratiocinatæ, saltem ut à Thomistis explicatur, cum distinctione nostra formali nequaquam coincidere potest, ut satis accuratè ex nostris notarunt Vulpes tom.1. part.1. disp.6. art.ult. & tom.3. ejusdem part. disp.59. art.3. Posnan.1. dist.8. qu.4. disp. 1. & Meurisl. lib.2. suæ Met. cap.3. qu.4. tum quia valdè impropriè, & abusivè distinctio formalis ex natura rei actualiter præcedens quamcumque operationem intellectus diceretur distinctio rationis, cum nullo modo à ratione pendeat, undè ait Doct.1. dist.2. qu.7. §. *sed hic restat*, quod potest vocari differentia rationis, non quod ratio accipiatur pro differentia formata ab intellectu, sed ut ratio accipitur pro quiditate rei, secundùm quod quidditas est objectum intellectus. At respondet Saxius loc. cit. nu.40. distinctionem formalem ex natura rei optimè dici rationis ratiocinatæ, quia in reipsa præexistit, antequam ratiocinetur, ut quasi ex se ratiocinata dicatur, solùmque requiratur ratio ad illam cognoscendam, non verò faciendam, solùmque dicatur distinctio rationis, & non realis, quia non est tanta, neque per se tam patens, sicut realis, & ideò requirit attentam operationem rationis ad illam distinguendam, & ait hujus quoque opinionis fuisse Suarez loc.cit.disp.7.sec. 1. cùm enim ibi sic explicuisset distinctionem rationis ratiocinatæ subjungit quod coincidit cum distinctione ex natura rei. Sed toto, ut ajunt, vt ille aberrat cęlo, quia Suarez ibi duas dat acceptiones, distinctionis ratiocinatæ; prima est modò relata, & ait esse valdè impropriam; nec verè dici posse distinctionem rationis cùm præcedat omninò operationem intellectus, neque cum ait distinctionem ratiocinatam sic explicatam coincidere cum distinctione ex natura rei per talem distinctionem, ex natura rei intelligit distinctionem nostram formalem, seu distinctionem modalem, quam ipse ponit inter rem, ac modum ejus extrinsecum, ut ipse infrà se explicat num. 16. quæ est longè diversæ rationis à distinctione nostra formali, ut in superioribus dictum est; in alio deinde sensu magis proprio, inquit posse accipi distinctionem rationis ratiocinatæ, ut scilicet dicatur rationis, quia actu, & formaliter non est in rebus, sed per rationem fit, & excogitatur, ratiocinatę verò quia non est omninò ex mero opere intellectus, sed ex occasione, quam res ipsa præbet, circa quam mens operatur, & hanc secundum ait esse propriam acceptionem distinctionis ratiocinatæ, ut secernitur à distinctione ratiocinante.

271 At denuò respondet Saxius loc.cit.nu.43. non hanc posteriorem esse propriam acceptionem distinctionis ratiocinatæ, sed illam priorem, itaquod in re, antequam intellectus aliquo modo ratiocinetur, realitatum diversitas actualis reperiatur, & sic accipi à Scot. & Scotistis formalizantibus. Sed Cōtra in primis ostendo Scotū, quicquid sit de Scotistis formalizantibus, agnovisse, & approbasse acceptionem distinctionis ratiocinatę posteriorem, in sensu scilicet, quo de ea loquuntur Thomistæ, nec unquam eam confudisse cum distinctione sita formali ex natura rei, immo utramque diserte discrevisse, licèt dicat non eam sufficere inter relationes, & essentiam in divinis, nec inter divina attributa ad invicem, nec inter gradus metaph. predicamentales, ut inter animalitatem & rationalitatem, sed amplius inter ista admitti debere distinctionem formalem ex natura rei actu præcedentem omne opus intellectus, quæ utique est major distinctione rationis ratiocinatæ, quam solam inter illa Thomistæ admittebant; undè talem distinctionem non reiicit, quia ejus conceptus sit implicatorius, aut quia sit omninò inutilis, sed quia non est sufficiens inter divina attributa, & gradus metaphysicos prædicamentales, sed requiritur major ex naturali eorum conditione, hoc, inquam, ostendo ex variis ejus doctrinæ locis. Primò itaque hujus distinctionis meminit 7.Metaph.quæst.19.§.*quærò videndum est*, ubi distinctionem rationis ratiocinatæ appellat differentiam intentionis, & ait esse illam, quæ nullam differentiam, nec compositionem actu ponit in re, sed tantùm potentialem, & virtualem, sic quod ipsa nata est facere de se diversos concepts inadæquatos in intellectu, ita quod ista differentia actu est solùm in intellectu concipiente; distinctionem verò rationis ratiocinantis vocat differentiam rationis propriè dictam, quæ est quando res non est nata facere, nisi unum conceptum, qui tamen potest concipi sub diversis modis concipiendi; & quamvis differentiam illam intentionis ibidem nonnihil impugnet, statim tamen argumentum dissolvit infrà §. *potest dici sustinendo differentiam intentionis*, & dat modum illam sustinendi, quemadmodum se docuisse ait in Logica in quæst. de universali, licèt tandem concludat hanc solam non sufficere inter realitates generis, & differentiæ, de quo erit ibi quæstio, sed necessariam esse distinctionem ex natura rei formalem; non ergo negat Doctor conceptum illum dari, quem Thomistæ distinctionem ratiocinatam appellant, neque ait conceptum illum, si datur, distinctionem formalem esse dicendum; sed præcisè ait talem distinctionem non sufficere inter conceptum generis, & differentiæ, sed adhuc requiri majorem; ut ibidem notavit Maurit.

272 Secundus locus habetur 1.d.2.q.7.§.*sed hic restat*, ubi investigans distinctionem vertentem inter essentiam, & relationes originis in divinis inquit, quod extra intellectum manifesta est differentia, quæ versatur inter rem, & rem, quæ est duplex scilicet suppositorum, & naturarum; item in intellectu manifesta est differentia duplex modorum scilicet concipiendi, & objectorum formalium, & ex his concludit differentiam formalem ex natura rei inter relationes, & essentiam, quæ est immanifesta, quia est minima in suo ordine idest inter omnes, quæ præcedunt intellectionem; hæc ibi Scot. ubi extra intellectum, ut liquidò constat duplicem assignat distinctionem, unam manifestam, quæ est inter rem, & rem, alteram imanifestam, quæ est minima inter omnes actuum intellectus præcedentes, & versatur inter realitatem, & realitatem; & rursus in intellectu duplicem assignat distinctionem, veluti manifestas, unam, quę fit per diversos modos concipiendi idem objectum grammaticè, vel logicè, alteram quæ fit per repræsentationem diversorum objectorum formalium per diversos conceptus inadæquatos, prima dicitur distinctio rationis ratiocinantis, altera verò rationis ratiocinatæ, non enim per illam differentiam objectorum formalium intelligere potest distinctionem formalem actualem, ut quidam exponunt interpretes, quia hæc non est differentia in intellectu, sed extrà intellectum omninò, tum quia de hac differentia formali, quam inquit esse immanifestam, immediatè post mentionem facit, ut de differentia omninò diversa ab illa objectorum formalium, ergo per illam differentiam objectorum formalium propriè intelligit distinctionem rationis ratiocinatam, quam postea ait non sufficere inter essentiam, & relationes originis, sed debere poni formalem actualem ex natura rei; Et quod per talem differentiam objectorum formalium non intelligat ibi distinctionem formalem ex natura rei ut ex nostris quidam interpretantur, colligitur ex alio loco evidentissimo, quem nunc subiicio.

273 Tertius itaque locus habetur 1.d.8.q.4.§.*ad quæstionem*, ubi investigans distinctionem parter vertentem inter divinam essentiam, ac attributa, ac etiam inter attributa adinvicem inquit. Dico quod inter perfectiones essentiales non est tantùm differentia rationis, hoc est, diversorum modorum concipiendi idem objectum formale, talis enim distinctio est inter sapiens, & sapientiam, & utique major inter sapientiam, & veritatem: nec est ibi tantùm distinctio objectorum formalium in intellectu, quia ut argumentatum est prius, illa numquam est in cognitione intuitiva nisi sit in objecto intuitivè cognito; ista etiam duo membra probantur per rationes facta contra præcedentem opinionem, est ergo ibi distinctio tertia præcedens intellectum omni &c. quibus verbis iterùm Doctor assignat, & approbat distinctionem rationis ratiocinatæ, ut membrum distinctum à distinctione rationis ratiocinantis, quam ibi attendit penes diversum modum concipiendi idem objectum, & à distinctione ex natura rei formali, quam ait omninò præcedere intellectum, eamque constituit penes diversitatem plurium objectorum formalium in intellectu, ut fecerat supra 1.d.2.q.7.§.cit. undè ex his duobus locis unum declarat alium, quod nequeat Doctor per eam intelligere distinctionem ex natura rei formalem, quia hæc non est distinctio objectorum formalium in intellectu tantùm, sed etiam extra intellectum, tum quia utrobique loquitur de ipsis tanquam de duabus distinctionibus alterius rationis, quia licèt ambæ se teneant ex parte objecti, & non tantum penes diversitatem modorum concipiendi, sed tamen actuatur, & perficitur per intellectum, alia verò est perfecta, & completa ante omnem actum intellectus. Conf. quia inquit Doctor loc. cit. non esse inter essentiam, & attributa, vel inter ipsa adinvicem distinctionem tantum objectorum formalium in intellectu, quia illa nunquam est in cognitione incuitiva, quia nimirum hæc est cognitio clara, & adæquata, distinctio verò illa plurium objectorum formalium in intellectu habetur, per conceptus inadæquatos, & ideo nunquam est in cognitione intuitiva, & distinctio formalis ex natura rei actualis haberi potest per cognitione intuitivam, cùm fiat per conceptus adæquatos, ergo per talem differentiam objectorum formalium intelligere nequit distinctionem formalem actualem, ut aliqui Expositores interpretantur. Ideo Saxius quæst. cit. in fine aliter respondet dicens, Doctorem ibi nequaquam illis verbis innuere velle distinctionem rationis ratiocinatæ, sed ipsam distinctionem rationis ratiocinantis, dum enim distinctio objectorum illorum manet in intellectu, non est major distinctio quam rationis ratiocinantis. Quæ solutio prorsus insulsa est, tum quia tunc bis enumeraret distinctionem rationis ratiocinantis, cum immediatè antea mentionem de ipsa fecisset, tum quia negatur distinctionem objectorum formalium in intellectu esse distinctionem rationis ratiocinantis, quia talis distinctio non attenditur penes diversitatem objecti etiam in intellectu, sed penes duntaxat diversitatem modi concipiendi idem objectum, & per hoc præcipuè distinguuntur abinvicem hæc duo genera distinctionum rationis ratiocinantis, ac ratiocinatæ.

Quartus locus sumitur ex quolib. 1.§. *de secundo articulo*, ubi duplicem assignat rationis distinctionem, una quarum sumitur à parte rei, idest habet fundamentum in re, altera verò est merè causata per actum intellectus, certe clarioribus verbis distinctionem illam rationis ratiocinantis, & ratiocinatæ significare non poterat; sed quia quis evadere posset contendendo, quod per distinctionem rationis sumptam à parte rei intelligat Doctor distinctionem formalem sumendo rationem pro ipsa ratione formali, & quiditativa rei, ut ipsemet explicare videtur in simili proposito 2. distinct. 16. quæst. unic. §. *idò dico aliter*, vis mihi facienda videtur in tribus locis iam allegatis, nam in primo loco desumpto ex 7. Met. quæst. 19. loquitur de distinctione vertente inter conceptum genericum, & differentialem; in secundo loco desumpto ex 1. d. 2. qu. 7. loquitur de distinctione vertente inter essentiam divinam, & relationes originis, & denique in tertio loco adducto ex 1. d. 8. qu. 4. loquitur de distinctione divinorum attributorum ab essentia, & à se invicem; in omnibus (inquam) his locis Doctor memorat hanc distinctionem ratiocinatam, utpote quam Adversarij ponebant inter conceptum genericum, & differentialem, inter relationes, & divinam essentiam, ac inter ipsa divina attributa, nec unquam (quod est valdè notandum) reiicit opinionem illorum ex hoc quod non detur ista distinctio rationis ratiocinatæ, ut ponitur in se, quasi conceptus eius ut sic, sit implicatorius, neque ex hoc quod talis distinctio coincidat cum distinctione formali ex natura rei, sed præcisè ex hoc, quod non est sufficiens distinctio inter illa, sed adhuc debet admitti maior, & præcedens omnem actum intellectus; ergo re vera apud Scotum ista distinctio datur, ut membrorum condistinctum a distinctione formali, neque cum ipsa coincidit, licèt verum sit ipsam non sufficere pro distinctione realitatis genericæ a differentiali, ac divinæ essentiæ ab attributis, & relationibus.

274 Deinceps ostendo possibilitatem distinctionis huius ratiocinatæ, ex virtute præcisiva intellectus, qua uti solet, dum in rebus unam rationem obiectivam ab alia præscindit, tunc enim consurgit distinctio per virtutem præcisivam, quæ dicitur esse cum potestate ait non sufficere inter essentiam, & relationes originis, sed debere poni formalem actualem ex natura rei; Et quod per talem differentiam objectorum formalium non intelligat ibi distinctionem formalem ex natura rei ut ex nostris quidam interpretantur, colligitur ex alio loco evidentissimo, quem nunc subiicio.

273 Tertius itaque locus habetur 1.d.8.q.4.§.*ad quæstionem*, ubi investigans distinctionem parter vertentem inter divinam essentiam, ac attributa, ac etiam inter attributa adinvicem inquit. Dico quod inter perfectiones essentiales non est tantùm differentia rationis, hoc est, diversorum modorum concipiendi idem objectum formale, talis enim distinctio est inter sapiens, & sapientiam, & utique major inter sapientiam, & veritatem: nec est ibi tantùm distinctio objectorum formalium in intellectu, quia ut argumentatum est prius, illa numquam est in cognitione intuitiva nisi sit in objecto intuitivè cognito; ista etiam duo membra probantur per rationes facta contra præcedentem opinionem, est ergo ibi distinctio tertia præcedens intellectum omni &c. quibus verbis iterùm Doctor assignat, & approbat distinctionem rationis ratiocinatæ, ut membrum distinctum à distinctione rationis ratiocinantis, quam ibi attendit penes diversum modum concipiendi idem objectum, & à distinctione ex natura rei formali, quam ait omninò præcedere intellectum, eamque constituit penes diversitatem plurium objectorum formalium in intellectu, ut fecerat supra 1.d.2.q.7.§.cit. undè ex his duobus locis unum declarat alium, quod nequeat Doctor per eam intelligere distinctionem ex natura rei formalem, quia hæc non est distinctio objectorum formalium in intellectu tantùm, sed etiam extra intellectum, tum quia certè est fundamentum eius, dicitur distinctio virtualis, quatenus præcedit hujusmodi fundamentum in re dicitur verò ratiocinata, quando per actum intellectus inadæquate concipientis, & præscindètis ista virtualitas distinctionis reducitur ad actum formando de eadem re simplici plures conceptus inadæquatos, quod autem distinctio virtualis à formali distincta sit possibilis, probat non ineptè Caj. lib.de ente, & essentia hoc discursu, quia aliud iudicium ferendum est de rationibus formalibus rerum, ubi in propriis naturis formaliter reperiuntur: aliud verò de iisdem, ut virtualiter tantum reperiuntur in realiqua superioris ordinis, nam res in propriis naturis secluso actu intellectus formaliter distinguuntur, quia se mutuò non includunt in suis rationibus formalibus, ut patet de virtute calefactiva, & exficcativa, quia in propriis naturis distinguuntur formaliter, vel interdum realiter, ut in igne, quia una alteram non includit formaliter, quando autem uniuntur hæc in aliqua re superiori, conveniunt in una ratione formali, sicquod sunt idem realiter, & formaliter à parte rei, & sicut virtute distinguuntur; ut patet de virtute calefactiva, & exficcativa in luce Solis, sicut enim in una lucis natura coniunguntur, ita in Lucis ratione formali sunt indistincta, & omninò eadem formaliter. Sed quam vis sint ita indistinctæ à parte rei huiusmodi virtutes in Luce solari, quia tamen eadem Lux virtualiter æquivalet duplici illi virtuti, quas in igne distinctas videmus, ac proindè dici potest virtualiter multiplex, hinc occasionem sumit intellectus formandi de eadem Luce solari duos conceptus inadæquatos ad ejus integram expressionem, quorum unus correspondeat virtuti calefactivæ, alter verò exficcativæ; & hoc pacto conficit distinctionem rationis ratiocinatæ, patet ergo, qualiter, & quomodo conceptus istius distinctionis non sit impossibilis.

275 Præterea ostendo; huiusmodi distinctionem non coincidere cum distinctione formali ex natura rei, quia ut docet Doctor loc. cit. & patet ex quæst. 11. de ratione distinctionis formalis est, quod antequam intellectus ratiocinetur, seu intellectui considerandą obiiciatur realitatum diversitas actualis reperiatur, de quarum singulis distinctos, & adæquatos conceptus efficiat: de ratione verò distinctionis ratiocinatæ est, ut nequaquam à parte rei exigat extrema actualiter plura, & distincta, sed virtualiter solùm, ac æquivalenter, ut constat in exemplo allato de virtute calefactiva, & exficcativa in Luce solari; quæ solùm purificantur per opus intellectus lucem solarem inadæquatè concipientis nunc per modum calefacientis, nunc verò exficcantis, ergo sunt genera distinctionum diversa, nec una coincidit cum alia. Conf. quia illa distinguuntur ex natura rei formaliter, de quibus verificantur contradictoria à parte rei actualiter secluso quocumque opere intellectu, sed de extremis distinctionis rationis ratiocinatę contradictoria hoc modo verificari nequeunt, ergo non sunt distincta ex natura rei actualiter, maior constat ex dictis q. 11. minore autem ex qu.12. n.247. & adhuc rursus probatur, quia extrema distinctionis ratiocinatæ antecedenter ad opus intellectus non habent rationem plurium, ac distinctorum, sed unius omninò tam realiter, quam formaliter, quod sit solum multiplex virtualiter, ergo de illis contradictio actualis ex natura rei verificari non potest, alioquin verificarentur de uno, & eodem à parte rei, nec ulla adesset multiplicitas extremorum ad eam componendam contradictionem sufficiens, quia licet adsit multiplicitas virtualis, hęc tamen non sufficit ad componendam contradictionem ex natura rei actualem, sed necessario requiritur multiplicitas formalis, & actualis ex natura rei, ut loc. cit. dictum est, & rursus inserius demonstrabitur. Conf. rursus sola distinctio facta per conceptus inadæquatos non sufficienter indicat distinctionem formalem ex natura rei in formalitatibus ita concepta, sed debet esse distinctio facta per conceptus adæquatos, sed distinctio rationis ratiocinatę fit per conceptus inadæquatos, de eodem obiecto formatos ab intellectu inadæquatè rem concipiente, distinctio verò formalis fit, vel potius facta à parte rei explicatur per conceptus adequatos, quibus singulis singulę correspondent in re realitates adequatè expressibiles, ergo ista distinctiones non coincidunt, probatur maior, quia conceptus inadæquati non supponunt plures res, vel realitates à parte rei, de quibus formentur, alioquin non forent inadæquati conceptus, sed adæquati, nam ille dicitur conceptus adæquatus, cui correspondet realitas per ipsam adæquatè expressibilis, ut conceptus animalitatis, & rationalitatis, licet enim singuli istorum seorsùm sumpti non adæquatè humanitatem exprimant, sed partialiter, & inadæquatè, tamen conceptus genericus adæquatè, & distinctè exprimit ipsam realitatem genericam, cui initiatur, & differentialis exprimit adæquatè differentialem, at conceptus inadæquati virtutis v. g. calefactivæ, & exficcativę in Luce solari non sunt ita expressivi, quia nulli ipsorum correspondet realitas adæquatè expressibilis in Sole, quia non sunt ibi virtutes illæ secundum proprias realitates, vel formalitates, sed eminentiter tantum, & virtualiter contentæ in una, & eadem indivisibili Luce solari, minor patet ex discrimine lępius inculcato inter has distinctiones.

Respondet Saxius q. 3. cit. art. 4. quod distinctio conceptuum quibus aliqua concipimus, altero de duobus modis condiceri potest, aut per actum collativum intellectus, quo circa eandem omnino rem diversas secundas intentiones concipimus, atque formamus, ut de eodem homine subiectum, & prædicatum, hominem, ac humanitatem, aut per actum rectum, quo circa eandem rem realiter, & essentialiter unam existen-

existentem diversas conceptibilitates, & conceptus formamus objectivos, quorum objecta sunt realitates ex natura rei concepte; conceptuum primi generis diversitas utique non indicat in objecto distinctionem ex natura rei actualem, bene tamen diversitas conceptuum, secundi generis, & talis est diversitas conceptuum, penes quam attenditur distinctio rationis ratiocinatæ, ideòque coincidit cum distinctione ex natura rei formali. Contra, quia fallum est, objecta conceptuum formalium, quibus aliqua distinguuntur ratione ratiocinata, esse realitates ex natura rei conceptas, quia distinctio rationis ratiocinatæ non supponit distinctionem aliquam ex natura rei actualem ex parte objecti; sed quando actualiter fit ista distinctio ab intellectu, tunc ex conceptibus formalibus intellectus resultant diversi conceptus objectivi non in re rei, sed in esse objecti, & repræsentati, & ideo ait Doctor hanc diversitatem formalium objectorum, penes quam attenditur distinctio rationis ratiocinatæ, esse solùm in intellectu, quia si esset extra intellectum, jam non foret amplius distinctio rationis ratiocinatæ; sed distinctio formalis ex natura rei actualis.

276 Postremò offenditur utilitas, & necessitas distinctionis hujus rationis ratiocinatæ, quamvis enim necessaria non sit ad distinguendam divinam essentiam à relationibus, & attributis, ac etiam ipsa attributa invicem in divinis; nec non ad distinguendos gradus metaphysicos prædicamentales in creatis, quia hæc omnia in schola nostra distinguuntur distinctione formali ex natura rei, quæ non nemo acturi intellectus præcedit, ut patet de quibuscumque in propriis locis, attamen gradus transcendentes in creatis, & prædicata Dei quidditativa tantam distinctionem fubire non possunt, & cum aliqouin sola ratione ratiocinante distingui nequeant, remanet, ut secernantur sola distinctione ratiocinata; probatur assumptum quoad secundam partem, nam gradus transcendentes verè existunt in rebus, nam à parte rei Deus dicitur ens, substantia &c. sic etiam creatura, ergo hi gradus non sola ratione ratiocinante distinguuntur, nam ut constat ex numer. 270. extrema distinctionis ratiocinantis fiunt ab intellectu, neque extant in rebus à parte rei, sed neque illi gradus transcendentes distingui possunt ex natura rei actualiter, quia ejusmodi distinctio expositulat plures realitates in re, quas secernat abinvicem, at gradus transcendentes non proprias dicunt realitates, ut dicunt prædicamentales, sed solos conceptus inadæquatos, ut ex professo probatum est tota disput. 2. de natura entis, ne sequatur compositio, & potentialitas in Deo, & alia innumera absurda; restat ergo, ut distingui debeant sola ratione ratiocinata; de prædicatis autem Dei quidditativis hoc ipsum probatum est superius in hac disp. n. 246. Confirmia distingui hac distinctione est distingui secundùm extrema inter se ex natura rei identificata, ut terminant diversas cognitiones secundùm diversam rationem objectivam explicite, sed multa sunt, quæ ita distinguuntur, ergo hujusmodi distinctio utilis est, ac necessaria ad ista distinguenda; major patet ex explicatione jam assignata distinctionis ratiocinatæ, probatur minor, nam quando objectum cum simplicitate æquivalet multis perfectionibus ex natura rei distinctis, & non cognoscuntur per unum conceptum adæquatum ob aliquod impedimentum, sed per plures inadæquatos non sinonimos, ibi necessario debent apparere plures rationes objectivæ in tali objecto virtualiter contentæ, nam quælibet cognitio necessario exigit objectum, & cùm sit distincta non solùm numero, sed veluti specie ab alia, necessario in objectis illarum debet esse diversa ratio objectiva, quia si esset una, & eadem, cognitiones non essent diversæ rationis, cùm distinctio cognitionum sumatur ex distinctione objectorum formali, vel saltem virtuali.

Alii præterea rationibus suadere solent Thomistæ hanc distinctionem rationis ratiocinatæ, nimirum ex præcisione naturæ à conditionibus individuantibus, ex multiplicitate graduum prædicamentalium, qui concurrunt ad constituendam unicam naturam, ex multiplicitate perfectionum attributalium in Deo, ex compositione metaphysica, à quibus abstineo, quia non concludunt, cùm hæc omnia inter se majorem petant distinctionem, quam solus rationis ratiocinatæ, ut inferius propriis locis monstrabitur. Unde Scotista in approbanda, ac recipienda, hujusmodi distinctione ratiocinata valdè cautè, ac sobrie procedere debet, quia ejus significatum, ac notionem gratis admittimus cum Thomistis, sed in applicatione hujus distinctionis valdè discrepamus ab ipsis, nam ipsi eam promiscuè applicant gradibus omnibus metaphysicis tam prædicamentalibus, quam transcendentibus item prædicatis Dei, tam quidditativis, quam attributalibus, quod nos non facimus, nam eam solùm agnoscimus inter prædicata Dei quidditativa, & inter gradus transcendentales; at inter gradus prædicamentales, ac perfectiones Dei attributales ponimus distinctionem ex natura rei formalem, ut suis locis patebit.

Solvuntur objectiones.

IN oppositum arguit Saxius loc. cit. probans hanc distinctionem in schola nostra admitti non debere, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sed hæc distinctio rationis ratiocinatæ non est necessaria, ergo &c. prob. minor, quia omnis distinctio aut est per opus collativum intellectus tantùm, aut est præter eiusmodi actum, nec datur inter hæc medium, si detur primum, est distinctio rationis ratiocinantis, si secundùm, est distinctio ex natura rei. Tum 2. quæ hac distinctione distinguuntur, aut per opus intellectus præcisè distinguuntur, aut prius distincta supponuntur; si primum, illa distinctio erit præcisè distinctio rationis ratiocinantis, non autem ratiocinatæ; si des secundùm, erit distinctio ex natura rei. Si dicas, non præsupponuntur distincta sed distinguibilia. Contra sic, distinguibilia à quo reducuntur ad actum distinctionis? dubio procul ab intellectu negotiante, ergo à negatione ipsius intellectus precisè dependet, ergo est præcisè rationis ratiocinantis. Tum 3. aut talis distinctio est rationis ratiocinatæ, itaut ly ratiocinatæ, determinet illud, rationis, aut illud, rei ratiocinatæ; non primum quia indè non petitur aliqua distinctio, sed tantùm modo reflexio super potentiam ratiocinantem, ergo rei ratiocinatæ, idest, intellectæ; & hoc nihil est ad institutum, non enim quærimus de intellectione, sed de distinctione, ergo rei distinctæ, & consequenter antè intellectus operationem ibidem est distinctio illa. Tum 4. de extremis hujus distinctionis verificantur contradictoria ex natura rei secluso quocunque opere intellectus, ergo hæc distinctio coincidit cum formali ex natura rei, nam qualis est contradictio talis ex ea arguitur distinctio, probat assumptum de prædicatis tam prædicamentalibus, quàm transcendentibus, hæc enim à invicem fundant contradictionem, nam ratio entis est transcendens ex natura rei, ratio autem substantiæ est non transcendens, ratio substantiæ est prædicamentalis, ratio entis est non prædicamentalis, quæ ut patet, sunt contradictoria. Tum 5. plura ex natura rei sunt distincta ex natura rei, sed distincta ratione ratiocinata sunt plura ex natura rei, ergo &c. prob. min. quia rationes entis, substantiæ, corporis, animati, &c. sunt plures realitates ex natura rei, & tamen à nobis ponuntur distingui tantùm ratione ratiocinata. Denique urget auctoritatem Scoti 1. d. 2. q. 7. §. *sed numquid hæc*, ubi loquens de distinctione vertente inter essentiam, & relationes, inquit posse dici differentiam rationis, non quod ratio accipiatur pro differentia formata ab intellectu, sed ut ratio accipitur pro quidditate rei, & patet, quod loquitur de illa distinctione rationis, quam Thomistæ appellant distinctionem rationis ratiocinatæ.

277 Resp. ad 1. negando minorem, ad probationem dicitur intellectum duplicem vim habere & collativam, & præcisivam, & secundùm hanc duplicem virtutem posse dupliciter distinguere; concipiendo enim aliquid, & per vim collativam illud secum diversimodè conferendo consurgit distinctio rationis ratiocinantis; si autem utatur virtute præcisiva, vel ea utitur præscindendo per conceptus adæquatos, quorum nempè singuli propriis innitantur realitatibus adæquatè expressibilibus, vel præscindendo per conceptus inadæquatos, qui nimirum ab eadem re, ac realitate sumuntur inadæquatè concepta; ex prima præcisione arguitur quidem distinctio ex natura rei actualiter præcedens actum intellectus inter objecta præcisa, sed ex secunda præcisione arguitur tantùm distinctio virtualis, inter illa, quæ postea actuatur, & completur per ipsum actum intellectus inadæquatè præscindentem, quare fallum est, omnem distinctionem, quæ non fit per actum collativum intellectus, esse ex natura rei actualem, quia præter actum collativum intellectus datur etiam abstractivus, vel præcisivus, quem si distinctio requirit, ut actueur, & completur in esse distinctionis, hoc sufficit ut possit denominari rationis, licèt cum fundamento in re, nec sequitur esse distinctionem ex natura rei, nisi virtualiter, & fundamentaliter: accedit nec omnem distinctionem rationis ratiocinantis fieri per actum collativum, ut dictum est num. 258. ergo omnino falsum est omnem distinctionem, quæ non fit per actum collativum intellectus, esse actualem ex natura rei. Ad 2. quæ hac distinctione distinguuntur, per opus intellectus præscindentis actualiter distinguuntur; ac etiam prius distincta supponuntur, non quidem actualiter, sed virtualiter, quæ virtualis distinctio reducitur ad actum ab intellectu non merè negotiante, sed secundas intentiones fabricante, sed præscindente inter plures rationes objectivas eum fundamento in re, & ideò ista distinctio non est rationis ratiocinantis, sed ratiocinatæ. Ad 3. ubi sit vis in verbis, jam supra n. 271. dictum est, hanc distinctionem non ideò dici rationis ratiocinatæ, quia in reactualiter præexistat, nec rationem requiri, nisi ut eam à parte rei inventam cogitet, sed dicitur rationis, quia actu, & formaliter fit per rationem; ratiocinatæ verò, quia non est ex mero opere intellectus, sed ex occasione, quam res ipsa præbet circa quam mens ratiocinatur, & per actum præcisivum complet distinctionem quam veluti inchoatam reperit à parte rei. Ad 4. negatur assumptum, ut constat ex dictis numer. 247. ad cujus probationem dico; quod sicut conceptus entis, & cujuscunque alterius transcendentis proptiam non dicit realitatem in Deo, vel creatura ab aliis prædicamentalibus ex natura rei distinctam, ut dicitur de anima litate, & rationalitate in homine; ita neque de ipso ex natura rei secluso quocunque opere intellectus verificari potest, quod ut distinguitur à substantia, aliisque gradibus prædicamentalibus sit transcendens, sed oportet prius talem conceptum præscindere, & postea de ipso enunciare quod sit transcendens, ex quo fit non omnino ex natura rei esse extremum illius contradictionis, sed in hoc aliqualiter pendere ab opere intellectus. Ad 5. constat ex dictis n. 270. quo pacto extrema hujus distinctionis licet dicantur esse à parte rei, & non omninò fieri per intellectum, ut sunt entia rationis, tamen quoad pluralitatem pendent ab intellectu præscindente unam rationem objectivam ab alia, nam antè actum intellectus præscindentis erant omninò una, & eadem entitas à parte rei tam realiter, quàm formaliter, & ideò

ideò negatur gradus transcendentes esse plures realitates ex natura rei, quod tamen gratis concedimus de gradibus prædicamentalibus inter quos consequenter gratis quoque concedimus distinctionem ex natura rei formalem. Ad locum ex auctorit. Scot. deductum negant Doctorem ibi loqui de distinctione, rationis ratiocinatæ, sed loquitur de distinctione formali, quam ait dici posse differentiam rationis, non quod ratio accipiatur pro differentia formata ab intellectu, sed ut ratio accipitur pro quidditate rei.

Secundò arguunt alii Scotistæ, ubicumque est distinctio, ibi est aliqua pluralitas, si ergo aliqua distinguuntur ratione cum fundamento in re, vel hæc pluralitas est entium rationis, & sic erit distinctio rationis ratiocinantis, vel est entium realium, & hæc erit distinctio ex natura rei actualis. Deindè si aliqua res, quæ est una, & simplex distinguueretur in plures rationes objectivas, sequeretur quod aliquid ei conveniret, quod non conveniret, quod implicat, probatur sequela, quia quod distinguitur ab aliquo habet rationem distinctivam, quæ non convenit extremo, à quo distinguitur, ergo hæc ratio convenit, & non convenit eidem rei, quia eadem res est in utroque extremo. Denique nulla res, quæ est ipsa, fit non ipsa, si autem distinguueretur in plures rationes, fieret non ipsa, quia divideretur in seipsa.

278 Resp. pluralitatem extremorum intervenientem in distinctione rationis ratiocinatæ non esse rerum, vel realitatum, sed rationum objectivarum inadæquatarum, undè non multiplicantur per talem distinctionem res, vel realitates, sed una & eadem res, ac realitas per plures actus consideratur ipsam inadæquatè concipiendo, & sic singulis actibus, plures respondent rationes objectivæ inadæquatæ, quæ inadæquatæ dicuntur non solùm, quia non dicunt totam rei essentiam, sed etiam quia non exprimunt proprias realitates illis correspondentes, quia omnes, & singulæ abuna, & eadem sumuntur inadæquatè concepta, quare in distinctione rationis ratiocinatæ adest pluralitas non secundum esse reale, vel formale, sed secundum esse objectum. Dices, vel ista pluralitas objectiva, seu rationum objectalium præcedit pluralitatem conceptuum formalium, vel subsequitur: si primum jam ista pluralitas erit ex natura rei, & sic distinctionem fundabit ex natura rei; si secundùm, jam non actus distingueretur per objecta ex 2. de Anim. sed è contrà, vel dabitur circulus, quod conceptus objectivi distinguantur per formales, & è contrà. Resp. pluralitatem rationum objectalium præcedere virtualiter pluralitatem conceptuum formalium, adeò ut antè positionem conceptuum formalium pluralitas rationum objectalium est solum virtualis, fit autem actualis ex ex terminatione plurium conceptuum formalium, neque hinc sequitur actus distinguere objecta, non è contra, aut circulum committi, quia conceptus formales distinguuntur ex diversis objectivis non actualiter, sed virtualiter diversis, actu tamen in ipsa apprehensione diversificatis. Ad 2. posset argumentum ex integro retorqueri contra distinctionem formalem nostram, cum eam dicamus consistere cum perfecta identitate reali, tunc enim idem prædicatum conveniret, & non conveniret eidem rei; sed sicut à Scotistis facilè respondetur in tali casu benè contradictoria componi, quia conveniunt quidem eidem rei, sed non secundùm eandem formalitatem, ita in proposito dicendum est, nullam sequi implicantiam, quia idem predicatum eidem rei conveniret, & non conveniret, sed non secundum eandem rationem objectivam; & sicut beneficio formalis; distinctionis eandem res dividitur metaphyficè in plures formalitates, ideòque quod ei convenit secundum extremum unius formalitatis, non reperitur formaliter in alio extremo; sic in proposito, quia merito distinctionis ratiocinatæ per intellectum inadæquatè concipientem res proportionaliter dividitur objectivè, quod convenit uni rationi objectivæ non reperitur in extremo alterius rationis objectivæ. Dices, si ergo benè contradictoria componuntur per hanc distinctionem ratiocinatam, frustrà ponitur distinctio ex natura rei formalis, quam non alia de causa Scotus posuit, nisi ad salvanda contradictoria enunciata in divinis de essentia, & relationibus, & increatis de gradibus metaphysicis præsertim prædicamentalibus. Negatur sequela, quia ut dictum est nu. 247. & rursus dicetur art. seq. distinctio virtualis, vel rationis ratiocinatæ non sufficit ad verificanda contradictoria à parte rei enunciata formaliter, sed tantum virtualiter, aut per intellectum, & ideò ad ea componenda necessaria est aliqua distinctio, quæ sit omninò actualis antè quemcunque actum intellectus, qualis est distinctio formalis nostra. Ad ult. negatur, dum res objectivè dividitur in plures rationes, fieri non ipsam, quia integra manet secundum totum suum esse reale, & formale; non itaque per talem distinctionem fit non ipsa, sed objectivè dividitur in partes, seu in partiales formalitates: ex quibus inadæquatè cogitatur constitui cum fundamento in re.

Tertiò arguitur ratione Scoti 7. Metaphysic. quæst. 19. quia licet probare intendat ibi hanc distinctionem rationis ratiocinatæ inter conceptum genericum, & differentialem non sufficere, ita tamen argumentum conficit, ut universaliter hanc distinctionem impugnare videatur nisi ponatur coincidere cum formali, arguit autem sic, quia concipiendo genus; aut concipitur aliquid rei in specie, aut nihil, similiter de differentia, si nihil isti conceptus videntur fiditii, non reales, nec dicentur in quid de specie, si aliquid, aut aliquid idem: & tunc erit idem conceptus, aut aliquid aliud, & tunc erit in re aliqua differentia prior differentia conceptuum. Si dicas, quod aliquid rei concipitur, & idem nec sequitur ergo idem conceptus, quia eadem res nata est facere diversos conceptus, contra instat Doct. una res nata est formare unum conceptum sibi adæquatum, quia alias non esset cognoscibile unum, quia nec unico actu cognoscibile; sed illum sibi adæquatum conceptum formando, videtur immutare intellectum, quantum nata est ipsum immutare, aut, si dicatur quod propter suam perfectionem præter istum adæquatum nata est res immutare intellectum ad conceptus non adæquatos, quis erit ordo in imputando ad illos, & ad illum inadæquatum; numquid facit primo notitiam propriam, vel confusam? & quodcumque prius facit, si non tantum prius natura, sed tempore, videtur quod nihil amplius facit, quia agens naturale præsente passo statim facit, quod potest. Confirmatur prima ratio, nam species formando duos conceptus generis, & differentiæ, non tamen causat duos actus in intellectu distinctos numero, sed causat duas notitias actuales, vel habituales habentes propria objecta distincta, sicut si illa duo objecta essent duæ res extrà, quæro igitur an istis notitiis cognoscat intellectus objectivè aliquid in re, si nihil, fictio est, si idem ergo objectum idem est, nisi dicas, quod una res extrà facit formaliter duo objecta in intellectu, & tunc non videtur, quod res, vel aliquid rei sit objectum, sed aliud factum à re, si aliud, habetur propositum, quia differentia ante conceptus. Demum omnis differentia prior naturaliter omni actu rationis videtur differentia realis, objecta naturaliter præcedunt actus, & distinctio objectorum distinctionem actuum, maximè quando hęc illam causat, ut hic ponitur, ergo differentia intentionis, quæ est in conceptibus, concludit priorem in objectis, quę erit realis.

279 Resp. hoc esse argumentum, quo utitur Trombet. ad hanc distinctionem impugnandam tract. Formalit. p. 2. ar. 2. §. *pro intelligentia quæ sit distinctio rationis natura rationabilis*, quod jam adductum est, ac solutum disp. 1. Log. q. 5. art. 2. & quidem juxta subjectam materiam, in qua illud conficit Doctor benè concludit, quia re vera talis distinctio non sufficit inter conceptum genericum, & differentialem, tamen absolutè loquendo non tenet, & illud diluit Doctor ipse loc. cit. at quia ejus solutio aliquid obscuritatis habet, adhibenda est solutio jam data in Logica, itaque ex suppositione, quod genus, & differentia non nisi ratione ratiocinata distinguerentur, respondetur quod concipiendo genus concipitur aliquid rei in specie, cum quæritur, an concipiatur aliquid idem cum differentia, vel aliquid aliud, respondetur concipi aliquid idem realiter, ac entitativè cum differentia, & aliquid aliud virtualiter; & sic non sequitur aut dari unitatem conceptus, aut differentiam priorem differentia conceptuum, quia talis alietas in re non est actualis, sed tantum virtualis, & cum illa res ex genere, & differentia constans sit virtualiter multiplex potest facere diversos conceptus. Et cum id impugnatur, quia una res non est nata formare, nisi unum conceptum sibi adæquatum intellectus &c. jam dictum est in Log. loco cit. id verum esse, si illum immutet, quantum potest, & per propriam speciem, at si adest impedimentum aliquod, & intelligendo cogitur uti alienis speciebus, cum istæ seorsim sumptæ non repræsentent totum obiectum adæquatè, pluribus uti debet, ut rem adæquatè intelligat, & sic per plures conceptus formales distinguit in ea plures objectivos inadæquatos, & eam partitur conceptibiliter, estò à parte rei sit una, & eadem realiter, & formaliter, & hoc ipsum in argumento concedi videtur, dum dicitur rem tunc formare in intellectu conceptum unum sibi adæquatum, quando immutat intellectum, quantum nata est immutare, nam aliter immutando poterit causare plures inadæquatos. At instat Saxius loco citat. qui etiam urget idem argumentum, parum referre illos conceptus esse adæquatos vel inadæquatos, sufficit enim, ut sint distincti, ut inde inter illa obiecta arguatur distinctio ex natura rei præcedens actum intellectus. Resp. negando id sufficere, quia conceptus inadæquati, quantumvis sint inter se distincti, quia non sumuntur à diversis rebus, vel realitatibus, quas adæquatè exprimant, sed ab eadem inadæquatè concepta, ideò non arguunt in objectis repræsentantis distinctionem ex natura rei formalem, sed virtualem ad summum. Ad Conf. patet per idem; Ad ult. respondetur in distinctione rationicata conceptus formales distinguì quidem per objectivos actualiter quidem diversos in intellectu, sed virtualiter tantum extra intellectum, unde differentia illorum obiectorum ante omnem actum rationis non est realis actualiter, sed virtualiter tantum.

Deniq; sic arguunt alii, vel talis distinctio rationis ratiocinatæ est formaliter, aut subiectivè in ipso obiecto, super quod cadit distinctio, vel in ipso intellectu dumtaxat, aut subiectivè, quatenus consistit in actibus eius, aut objectivè, quatenus cogitatur ab intellectu, si primum, habetur intentum, quod sit aliqua distinctio ex natura rei reperta in obiecto, si secundum, quomodocumq; dicatur, erit distinctio rationis ratiocinantis, non autem ratiocinatæ, cum ejus structura spectet ad intellectum. Resp. argumentum petere solutionem illius quęsiti, an distinctio rationis ratiocinatæ ponat distinctionem in objecto, vel solum in intellectu, aut in conceptibus formalibus ejus, ut sustinent Nominales, de quo infra, interim nunc dicimus talem distinctionem esse in obiecto virtualiter, quatenus fundatur in ipso, & esse in intellectu obiectivè, quatenus cogitatur ab eo; ita tamen ut etiam in ipsum obiectum refundatur, & dicantur conceptus obiectivi distincti, quia ergo fundatur in objecto, & est virtualiter in ipso, ac veluti inchoata ante actum rationis, ideò non est pura distinctio rationis ratiocinantis.

ARTICULUS II.

De fundamento hujusmodi distinctionis eam secernente à distinctione rationis ratiocinantis.

280 DIstinctio rationis ratiocinatæ passim distingui solet à distinctione rationis ratiocinantis per hoc, quod habet fundamentum in re, non autem illa, quæ communis doctrina absolutè prolata est falsa, nisi melius explicetur, quia distinctio quoque rationis ratiocinantis habet suo modo fundamentum in re, ut dictum est supra numer. 262. & 263. non enim temerè omninò, & absque ulla prorsus occasione ab intellectu fabricatur, cùm ergo hæc quoq; non omni prorsus careat fundamento, non erunt hujusmodi distinctiones rationis ex hoc capite absolutè abinvicem discernendæ, quod una sit cum fundamento, & alia sine fundamento, ut passim fieri solet, sed potius quia vel ratio fundandi est diversa, vel certè distinctio rationis ratiocinatæ majus habet fundamentum in rebus, quam distinctio rationis ratiocinantis, etiamsi hæc non sit omni prorsus fundamento destituta; unde in præsenti articulo vestigandum est, quale, & quantum debeat esse hoc fundamentum in rebus, quod constituit distinctionem rationis ratiocinatæ, ipsamque secernit à distinctione rationis ratiocinantis.

Prima opinio est Scotistarum confundentium distinctionem hanc cum distinctione formali ex natura rei, undè cum ex eo attendant distinctionem rationis ratiocinatæ, quod in re, antequam intellectus ratiocinetur, realitatum diversitas reperiatur, consequenter dicunt fundamentum distinctionis ratiocinatæ, quo sufficienter constituitur, & distinguitur à distinctione ratiocinante, esse plurium realitatum, vel formalitatum actualem diversitatem. Verùm hic dicendi modus ex præcedenti articulo abundè reficitur, ubi demonstratum est distinctionem rationis ratiocinatæ, si de ea loqui velimus propriè, & non abusivè, nequaquam cum nostra formali coincidere, tum quia si talis distinctio formalis esset prævium fundamentum distinctionis ratiocinatæ, ut ratiocinante distinguitur, tunc hæc non omninò coincideret cum distinctione formali, sed differrent ut fundatum, & fundamentum; tum tandem, quia si hęc distinctio formalis, & actualis plurium realitatum est fundamentum distinctionis ratiocinatæ, tunc utique non fundamentum distinctionis, sed distinctio ipsa actualis antecederet; & distinctio rationis superveniens non tam esset distinctio, quàm præcedentis distinctionis, ac in re ipsa inventæ cognitio.

Secunda Opinio est Vasquez 1. p. disp. 117. cap. 3. ubi docet, fundamentum hujus distinctionis non sumi ex reipsa, quæ denominatur distincta, sed ex aliis, quæ sunt verè ex natura rei distincta, ad quorum similitudinem concipitur distinctio in re, quæ denominatur distincta, Movetur ad hoc dicendum, quia fundamentum sumi non potest ex ipsa re, quæ denominatur distincta ob ejus simplicitatem, & quia ex duplici capite oritur, ut res simplex à nobis distinguatur, primò ex imperfectione nostri intellectus non potentis rem simplicem concipere ut est in se, deindè ex modo cognoscendi per species perfectionum, vel effectuum inter se distinctorum, & ideò dum rem simplicem cognoscit, non potest intellectus circà illam ferri, nisi respiciendo perfectiones ex natura rei distinctas, quarum habet species; sic in divinis, quia non potest creatus intellectus ob suam imperfectionem unico conceptu adæquare totam divinam naturam ob ejus infinitam perfectionem, eam conceptibiliter partitur ex ordine quodam ad diversos effectus, quos potest producere, vel per habitudinem quandam ad virtutes, vel attributa, quæ in homine videmus realiter distincta; sic etiam in creatis distinctione ratiocinata distinguit gradus metaphisicos idest prædicata superiora, & inferiora relatè ad aliqua distincta realiter verbi gratia intelligimus animal relatè ad sensationes, rationale relatè ad intellectiones, & discursus, & cum videamus has operationes distingui realiter, & in equo separari sensationes ab operationibus ratiocinandi, fundamentum desumimus ad distinguendum per intellectum animal à rationali, & concipiendum animal, ut prædicatum quoddam cummune homini, & equo, quia homini, & equo communes sunt sensationes similes in ordine ad quas prædicatum animalis percipimus; Undè putat Vasquez fundamentum hujus distinctionis ratiocinatæ non esse intrinsecum rebus ratione distinctis, sed extrinsecum in aliis rebus actu distinctis, ad quarum similitudinem concipit distinctionem in rebus simplicibus imperfectè, & inadæquatè cognitis, eo quod intellectus noster concipit simplicia per species rerum distinctarum; nam sicut quia concipit spiritualia per species rerum corporearum, concipit illas ad modum corporum, ita quia concipit simplicia per partes ad modum rerum distinctarum, concipit illa, ut distincta; neque hic modus dicendi est novus, sed eum refert Scotus 1. d. 8. quæst. 2. ab initio §. *in ista quæstione*, & est communis Nominalium, dum docent distinctionem attributorum in divina essentia esse solum desumenda ex diversis effectibus connotatis, quos in creaturis experimur, ut Major 1. d. 8. quæst. 4. Greg. ibid. d. 8. qu. 2. art. 2. Gabriel juxtà doctrinam Ocham d. 2. q. 1. art. 3. dub. 4. Durand. 1. d. 2. qu. 3. quam opinionem ibi fusè refutat Doctor.

Alii verò, licet non dicant hoc esse unicum, & necessarium fundamentum distinctionis ratiocinatæ, ut contendebat Vasquez, putant tamen esse sufficiens se solo ad eam inducendam, itaut solo extrinseca connotata absque intrinseco fundamento distinctionis in objecto sufficiant ad constituendam inter aliqua distinctionem ratiocinatam, quatenus intellectus ex illis motus supposita sua imperfectione eaudem omninò rem, in qua nulla est actualis, aut virtualis intrinseca distinctio, concipit pluribus conceptibus inadæquatis eam dividendo in plures rationes conceptas; ita Ovvied. controv. 4. Metaph. punct. 7. & Pasqual. tom. 2. Metaph. disput. 57. sec. 2. n. 5. quod probat, quia quæ in aliquibus inferioribus dispersa sunt, possunt in aliquo superiori, non quidem formaliter, sed eminenti modo contineri, ergo tunc aliquid, quod ex intrinseco suo non erit distinguibile, poterit distingui tantum ratione connotatorum, antecedens ostendit in sensu communi interno, hic enim unica simplici virtute eminenti modo elicit actus omnium sensuum externorum, itaut sensatio interna non formaliter, sed per æquivalentiam sit quælibet sensatio externa, consequentia probatur, quia tunc id, quod continet eminenter plura, potest recipere distinctionem in ordine ad illa, quæ tamquam eminenter contenta connotat, atque adeò tunc potest dividi in plures conceptus partiales. Confirmat, quia hæc distinctio non potest fundari in intrinseca natura objecti, quia illæ rationes inferiores, quæ eminenti modo continentur in aliqua superiori, licet prout formali modo possunt existere, sint ex natura sua separabiles, illa tamen eminentialis continentia illas unit in unica simplici formalitate, & tollit separabilitatem, undè tandem infert Pasqu. necessariò concedendam esse hujusmodi distinctionem, quæ oriatur tantum ex connotatis absque intrinseco vestigio distinctionis in ipsa re, quæ distincta denominatur.

281 Cæterum solam distinctionem connotatorum non sufficere ad constituendam distinctionem ratiocinatam absque fundamento intrinseco distinctionis in objecto jam dictum est disputat. 1. Log. quæstion. 5. articul. 2. declarando hanc distinctionem. Fateor quidem fundamentum illud in re extrinsecum objecto multum juvare ad concipiendam distinctionem extremorum, quia sicut imperfectio nostri intellectus facit, ut una, & simplex res concipiatur diversis conceptibus, ita assuetudo concipiendi aliquas perfectiones distinctas, facit, ut concipiantur ad similitudinem illarum distinctarum etiam in objecto, in quo non sunt distinctæ, quia illarum species cùm acquisiverit, iisdem utitur ad concipiendas similes in objecto, ubi non sunt distinctæ; Verumtamen adhuc jure negatur sola connotata sufficere ad fundandam distinctionem ratiocinatam, ut distinguitur à ratiocinante, & ratio est, quia tale fundamentum distinguendi ratione, quæ in re ipsa inventæ cognitio. Sed instat Pasqual. probans solam diversitatem connotatorum esse sufficiens fundamentum distinctionis ratiocinatæ absque intrinseco fundamento distinctionis in objecto, quia illud est fundamentum distinctionis rationis ratiocinatæ, quod se tenens ex parte objectorum præbet motivum intellectui adhibendi suam virtutem præcisivam, & partiendi res in plures rationes objectivas, quæ se habeant ut extrema distinctionis in ordine ad rationem, hoc verò motivum præbent diversa connotata, quatenus sua diversitate inducunt quandam virtualem distinctionem in ipsum connotans saltem in ordine ad habitudinem, movent enim intellectum, ut faciat quandam reduplicationem, & consideret objectum tantùm, quatenus correspondet tali connotato, non verò quatenus correspondet cæteris. Confirmat hoc, quodlibet enim connotatum supponit aliquid in connotante, in quo fundetur connotatio, & quando id, in quo fundatur connotatio, dicit perfectionem, unum connotatum non correspondet adæquatè toti perfectioni connotantis, si connotans habeat plura connotata; sic opera misericordiæ, quæ sunt à Deo, non manifestant adæquatam perfectionem Dei, sicuti etiam neque opera justitię, & tamen indicant aliquam perfectionem. Resp. argumentum minimè probare diversitatem connotatorum esse se sola sufficiens fundamentum distinctionis ratiocinatæ, sed probat solum vel partialiter concurrere cum distinctione intrinseca virtuali se tenent ex parte objecti ad constituendum integrum, & adæquatum fundamentum distinctionis ratiocinatæ, vel valdè saltem juvare ad manifestandam distinctionem virtualem latentem in eminentia objecti, ut suprà gratis concessum est, undè falsum est, quod in minori assumebatur, diversa connotata inducere virtualem distinctionem in ipsum connotans; aliud enim est connotata inducere virtualem distinctionem ipsum connotans, aliud est inducere in cognitionem distinctionis virtualis ipso latentis, hoc etenim est verum, illud autem omninò falsum. Confirmatio autem illa longè plus probat, quam velit arguens, probat diversitatem connotatorum supponere distinctionem intrinsecam objecto connotanti, nedum virtualem, sed etiam formalem, & actualem, quia quælibet connotatio supponit in objecto suam peculiarem formalitatem, & perfectionem, in qua fundetur; undè potius probat oppositum, quàm propositum, & intentum ab ipso; nam inde sic arguere licet, quotiescumque aliquid distinguitur per ordinem ad diversa connotata, habet ex intrinseco suo, quod respiciat illa connotata, ergo ex intrinseca sua natura habet, quod sit distinguibile in ordine ad diversa connotata, & consequenter secundum suum esse intrinsecum fundat distinctionem rationis.

Tertia opinio est communis Thomistarum, qui planè fatentur fundamentum distinctionis ratiocinatę se tenens ex parte potentię esse imperfectionem intellectus non adæquatè concipientis omnes rationes objecti, sed diversis conceptibus eas attingentis; at aliud se tenens ex parte objecti nullatenus esse connotatorum diversitatem, sed esse virtualem aliquam distinctionem ipsi objecto intrinsecam, seu eminentiam rei, quæ unica existens plures rationes, seu perfectiones continet in aliquo esse, præscindendo à quibuscumque connotatis; hoc, inquam, ajunt Thomistæ esse unicum, & adæquatum fundamentum ex parte objecti distinctionis ratiocinatæ, prout à ratiocinante distinguitur; ita Joann. de S. Thom. par. 2. Log. q. 2. art. 3. ex D. Th. 1. sent. d. 2. q. 1. & ex Cajet. 1. p. q. 39.

concedit objectum distinguibile à ratione per ordinem ad extrinseca connotata eminentì modo continere illa in inferioribus dispersa, & abinvicem realiter distincta, concedit consequenter distinctionem, seu multiplicitatem virtualem intrinsecam objecto, nam per hanc distinctionem virtualem intrinsecam objecto, ut præcisum fundamentum distinctionis ratiocinatæ, ut illud non intelligunt assertores ejusdem, quam eminentiam ipsius rei, per quam equipollet diversis perfectionibus dispersis in his inferioribus controv. 4. Metaph. punct. 7. & Pasqual. tom. 2. Metaph. disput. 57. sec. 2. n. 5. quod probat, quia quæ in aliquibus inferioribus dispersa sunt, possunt in aliquo superiori, non quidem formaliter, sed eminenti modo contineri, ergo tunc aliquid, quod ex intrinseco suo non erit distinguibile, poterit distingui tantum ratione connotatorum, antecedens ostendit in sensu communi interno, hic enim unica simplici virtute eminenti modo elicit actus omnium sensuum externorum, itaut sensatio interna non formaliter, sed per æquivalentiam sit quælibet sensatio externa, consequentia probatur, quia tunc id, quod continet eminenter plura, potest recipere distinctionem in ordine ad illa, quæ tamquam eminenter contenta connotat, atque adeò tunc potest dividi in plures conceptus partiales. Confirmat, quia hæc distinctio non potest fundari in intrinseca natura objecti, quia illæ rationes inferiores, quæ eminenti modo continentur in aliqua superiori, licet prout formali modo possunt existere, sint ex natura sua separabiles, illa tamen eminentialis continentia illas unit in unica simplici formalitate, & tollit separabilitatem, undè tandem infert Pasqu. necessariò concedendam esse hujusmodi distinctionem, quæ oriatur tantum ex connotatis absque intrinseco vestigio distinctionis in ipsa re, quæ distincta denominatur.

281 Cæterum solam distinctionem connotatorum non sufficere ad constituendam distinctionem ratiocinatam absque fundamento intrinseco distinctionis in objecto jam dictum est disputat. 1. Log. quæstion. 5. articul. 2. declarando hanc distinctionem. Fateor quidem fundamentum illud in re extrinsecum objecto multum juvare ad concipiendam distinctionem extremorum, quia sicut imperfectio nostri intellectus facit, ut una, & simplex res concipiatur diversis conceptibus, ita assuetudo concipiendi aliquas perfectiones distinctas, facit, ut concipiantur ad similitudinem illarum distinctarum etiam in objecto, in quo non sunt distinctæ, quia illarum species cùm acquisiverit, iisdem utitur ad concipiendas similes in objecto, ubi non sunt distinctæ; Verumtamen adhuc jure negatur sola connotata sufficere ad fundandam distinctionem ratiocinatam, ut distinguitur à ratiocinante, & ratio est, quia tale fundamentum distinguendi ratione, quæ in re ipsa inventæ cognitio. Sed instat Pasqual. probans solam diversitatem connotatorum esse sufficiens fundamentum distinctionis ratiocinatæ absque intrinseco fundamento distinctionis in objecto, quia illud est fundamentum distinctionis rationis ratiocinatæ, quod se tenens ex parte objectorum præbet motivum intellectui adhibendi suam virtutem præcisivam, & partiendi res in plures rationes objectivas, quæ se habeant ut extrema distinctionis in ordine ad rationem, hoc verò motivum præbent diversa connotata, quatenus sua diversitate inducunt quandam virtualem distinctionem in ipsum connotans saltem in ordine ad habitudinem, movent enim intellectum, ut faciat quandam reduplicationem, & consideret objectum tantùm, quatenus correspondet tali connotato, non verò quatenus correspondet cæteris. Confirmat hoc, quodlibet enim connotatum supponit aliquid in connotante, in quo fundetur connotatio, & quando id, in quo fundatur connotatio, dicit perfectionem, unum connotatum non correspondet adæquatè toti perfectioni connotantis, si connotans habeat plura connotata; sic opera misericordiæ, quæ sunt à Deo, non manifestant adæquatam perfectionem Dei, sicuti etiam neque opera justitię, & tamen indicant aliquam perfectionem. Resp. argumentum minimè probare diversitatem connotatorum esse se sola sufficiens fundamentum distinctionis ratiocinatæ, sed probat solum vel partialiter concurrere cum distinctione intrinseca virtuali se tenent ex parte objecti ad constituendum integrum, & adæquatum fundamentum distinctionis ratiocinatæ, vel valdè saltem juvare ad manifestandam distinctionem virtualem latentem in eminentia objecti, ut suprà gratis concessum est, undè falsum est, quod in minori assumebatur, diversa connotata inducere virtualem distinctionem in ipsum connotans; aliud enim est connotata inducere virtualem distinctionem ipsum connotans, aliud est inducere in cognitionem distinctionis virtualis ipso latentis, hoc etenim est verum, illud autem omninò falsum. Confirmatio autem illa longè plus probat, quam velit arguens, probat diversitatem connotatorum supponere distinctionem intrinsecam objecto connotanti, nedum virtualem, sed etiam formalem, & actualem, quia quælibet connotatio supponit in objecto suam peculiarem formalitatem, & perfectionem, in qua fundetur; undè potius probat oppositum, quàm propositum, & intentum ab ipso; nam inde sic arguere licet, quotiescumque aliquid distinguitur per ordinem ad diversa connotata, habet ex intrinseco suo, quod respiciat illa connotata, ergo ex intrinseca sua natura habet, quod sit distinguibile in ordine ad diversa connotata, & consequenter secundum suum esse intrinsecum fundat distinctionem rationis.

Tertia opinio est communis Thomistarum, qui planè fatentur fundamentum distinctionis ratiocinatę se tenens ex parte potentię esse imperfectionem intellectus non adæquatè concipientis omnes rationes objecti, sed diversis conceptibus eas attingentis; at aliud se tenens ex parte objecti nullatenus esse connotatorum diversitatem, sed esse virtualem aliquam distinctionem ipsi objecto intrinsecam, seu eminentiam rei, quæ unica existens plures rationes, seu perfectiones continet in aliquo esse, præscindendo à quibuscumque connotatis; hoc, inquam, ajunt Thomistæ esse unicum, & adæquatum fundamentum ex parte objecti distinctionis ratiocinatæ, prout à ratiocinante distinguitur; ita Joann. de S. Thom. par. 2. Log. q. 2. art. 3. ex D. Th. 1. sent. d. 2. q. 1. & ex Cajet. 1. p. q. 39. art. 1. Capreol. 1. d. 8. q. 4. Soncin. 4. Met. qu. 29. & videtur sequi Hurtad. disp. 6. sect. 5. Metaph. immò hi ultimi Auctores dicunt nedum opus non esse recurrere ad extrinseca connotata ad formandam distinctione rationis, sed nec etiam requiri intellectum respicere ad aliquam distinctione realem, ad cujus instar eam efficiat, quia si nullam unquam intellectus agnovisset distinctione realem, adhuc distinctionem rationis officere posset. Pasq. autem loco cit. concedit quidem dandam esse distinctionem ratiocinatam, quæ habeat fundamentum in intrinseca natura objecti absq; recursu ad extrinseca connotata, & hoc ait esse sufficiens fundamentum hujus distinctionis, negat tamen esse unicum; & necessarium, quia ut supra dicebat, potest quoque dari sufficiens fundamentum hujus distinctionis per sola extrinseca connotata. Amicus tandem trac. 1. de dist. quæst. 15. dub. 8. concedit & ipse distinctionem rationis ratiocinatæ, quæ solùm fundatur in intrinseca natura objecti, & inquit diversitatem connotatorum absolutè necessariam non esse pro fundamento distinctionis ratiocinatæ. Probat id Amicus, quia si intellectus nullam aliorum cognitionem habuerit, si illi præsentatur objectum imperfectè, adhuc concipiet illud imperfectè, ut verbi gratia etiamsi nunquam sciverit calorem esse diversum à siccitate, si illi præsentetur lux, ut productiva caloris, illam concipiet sub illa perfectione inadæquata præscindendo à virtute exsiccativa, & è contrà, ergo poterit virtutes illas ratione distinguere absque similitudine, & experientia habita quoad eas perfectiones in aliis. Confirmat Pasqualig. quando objectum ex intrinseco suo fundat distinctionem, & est aliquid absolutum, potest sufficienter distinctio formari absq; eo, quod intellectus respicit extrinseca connotata, ergo datur distinctio rationis, quæ habet fundamentum in sola natura intrinseca objecti, consequentia patet, prob. assumptum, quia objectum secundùm suum intrinsecum esse est distinguibile ab intellectu in plures formalitates, ergo si intellectus respicat tantum naturam objecti, jam distinguet in plures formalitates cum fundamento absque eo, quod respiciat ad aliquod extrinsecum. Oppositum tamen docent alii ex Durand. distinct. 2. quæst. 3. numer. 15. ubi probat distinctionem virtualem in objecto non esse hujus distinctionem sufficiens fundamentum, sed necessariò recurrendum esse ad extrinseca connotata, quod probat Durand. quia si præter albedinem non esset alius color, non cognosceremus rationem coloris posse esse sine albedine, & sic etiam contingit in reliquis, circa quæ formatur distinctio rationis, ergo per hoc, quod color reperitur sine albedine, colligitur genus, & speciem differre ratione, ergo distinctio fit cum ordine ad extrinseca connotata, quæ differunt realiter.

283 Media via nobis capienda est, ut scilicet dicamus cum Thomistis pro fundamento distinctionis ratiocinatæ necessariam quidem esse ex parte objecti virtualem aliquam distinctionem, seu eminentiam rei, non tamen omninò spernendam esse diversitatem extrinsecam connotatorum, quia ut diximus, talis extrinseca diversitas saltem valdè conducit à posteriori ad dignoscendam rei eminentiam, & virtualem distinctionem in ea latentem, imò in aliquo sensu hæc quoq; diversitas connotatorum potest dici in suo genere necessaria ad fundandam distinctionem rationis ratiocinatæ, quatenus ipsa rei eminentia, in qua Thomistæ dicunt unicè fundari distinctionem ratiocinatam, quandam necessariam connexionem cum pluralitate connatorum habere videtur; nam talis eminentia significat virtualem æquipollentiam ejusdem formæ simplicis diversis perfectionibus dispersis in rebus inferioris ordinis, in quibus cernuntur realiter distinctæ, ut liquet in consueto exemplo caloris, & siccitatis in luce solari: si ergo eminentia, & æquivalentia rei connexionem necessariam habet, seu necessariò respicit plures illas perfectiones, vel effectus, quibus æquivalet, planè hæc quoque connotatorum diversitas suo modo necessaria erit ad integrandum fundamentum distinctionis ratiocinatæ, ut à ratiocinante distinguitur; palam igitur est, quomodo sententia nostra mediet inter placita Thomistarum, ac Nominalium, quia nec cum Thomistis asserimus eminentiam rei unicum, & præcisum fundamentum distinctionis ratiocinatæ absque ullo prorsus recursu ad extrinseca connotata; neque cum Nominalibus dicimus hoc unicum fundamentum esse purum, & solum connotatorum diversitatem, sed dicimus utrumque in suo genere concurrere ad constituendum adæquatum hujus distinctionis fundamentum, adeout unum sine alio non sufficiat, eminentiam quidem rei principaliter, connatorum verò diversitatem minus principaliter, utpotè quæ ortum ducit ab ea, hęc enim causalis est vera, ideò lux solis respicit diversa connotata ut v. gr. calorem, & siccitatem, quia ob sui eminentem naturam æquivalet illis qualitatibus, easque virtualiter continet in sua simplici entitate. Undè nec opus erit solvere rationes pro partibus oppositis preducus, sed concedendum erit, omnes, non quidem ex toto, sed ex parte probare. & singulas aliquid veri continere, quatenus utrumque tam scilicet rei eminentia, quam connotatorum diversitas necessaria est modo explicato in suo genere ad fundandam hanc distinctionem; atque ita singulis ex illis opinionibus est aliquid concedendum, & permittendum.

Nequaquam tamen ob id permitti debet, quod illi Thomistæ dicebant, non solùm ad formandam distinctionem rationis non esse opus recurrere ad extrinseca connotata, sed neque etiam requiri,

quod intellectus respiciat ad aliquam distinctionem realem, ad cujus similitudinem effingat distinctionem rationis, in quo puncto eis dat manus Pasq. disp. 57. cit. sec. 4. Non, inquam, id permittendum est, quamvis enim concederemus, fore in aliquo casu haberi distinctionem rationis ratiocinatæ absque ullo recursu ad extrinseca connotata, ut videtur ipse concedere Doctor 1. d. 8. q. 4. §. *contrà istam positionem*, lit. E. ubi non vult absolutè admittere illam propositionem, quod distinctio rationis sumitur semper per comparationem ad distincta realiter, & extrinseca connotata; quia bonum, & verum, ait, in creatura distinguuntur distinctione rationis (intelligè ratiocinatæ, & nota hic Doctorem manifestè docere inter transcendentia non dari distinctionem formalem ex natura rei, ut in gradibus inferioribus, sed solum distinctionem ratiocinatam, quæ est peculiaris sententia nostra inter Scotistas) & tamen à nullis in re distinctis sumitur hæc distinctio, sed à bono, & vero in Deo, quæ ratione differunt. Quamvis, inquam, concederetur ad distinguenda aliqua plura ratione v. g. calorem & siccitatem in luce solari, semper opus non esse recurrere ad extrinseca connotata, sed sufficere qualemcumque inadæquatam apprehensionem lucis solaris, ut dicebant Amic. & Pasq. hoc enim non omninò inficior; adhuc tamen nequaquam concedi debet posse formari distinctionem rationis quantum ad relationem formaliter importatam absque ordine ad distinctionem realem, ad cujus instar concipiatur; cum enim quicquid intellectus sua negotiatione molitur, non nisi cum ordine quodam, & proportione ad ens reale machinetur, ut dictum est de ente rationis in universum disp. 3. Log. q. 2. art. 2. §. *quarto istatuendum*, sic etiam nec ens rationis absolutum, nec respectivum moliri poterit, nisi per comparationem, & similitudinem ad ens reale absolutum, vel respectivum; cùm igitur distinctio rationis sit ens rationis respectivum, nempè relatio quædam fundata suprà plura esse rationis, consequenter fatendum est, efformari non posse, nisi cum proportione quadam ad distinctionem realem. Ratio est, quia aliud est distinguere aliqua duo per ordinem ad extrinseca connotata, ut v. g. animalitatem, & rationalitatem in homine per ordinem ad sensationem, & discursum; aliud verò distinctionem illam rationis in ratione relationis efformare absque ordine ad distinctionem realem, ad cujus instar concipiatur, ad primum enim sufficit concipere extrema illa esse ratione distincta sumendo distinctionem rationis negativè pro sola negatione identitatis rationis inter illa; at in secundo casu sumitur distinctio rationis positivè, pro habitudine quadam diversitatis rationis inter illa extrema; & ideò licet nequit relatio rationis concipi sine proportione, & ordine ad relationem realem, ita neque concipi poteſt, vel efformari distinctio rationis per modum positivæ habitudinis inter extrema absque ordine ad distinctionem realem, ut dictum est suprà num. 255. ubi & rationes Pasqual. ad oppositum solutæ sunt.

284 Quarta opinio est Pasqualig. disp. 57. cit. qui supposito necessitatem formandi distinctionem rationis provenire ex imperfectione intellectus nostri, ut ex fundamento extrinseco, qui non valet rem unico conceptu intelligere, vel cognitur ut alienis speciebus objectum totum adæquatè non repræsentantibus; ex parte rerum duplex distinguit fundamentum, primum est diversitas connotatorum, cum videlicet eadem res simplex habet diversas connotationes, quibus correspondent diversi termini præbentes intellectui fundamentum, & motivum, ut possit rem diversis conceptibus intelligere in ordine ad ejusmodi connotata; alterum fundamentum, inquit, non est penes aliquod connotatum, sed est intrinsecum ipsi objecto, in quo fundatur distinctio, & solet communiter dici virtualis distinctio, & utrumque fundamentum putat se solo esse sufficiens ad fundandam distinctionem rationis ratiocinatæ absque altero, adeòut dari possit, & debeat aliqua distinctio, quæ habeat fundamentum tantum in connotatis, non verò in intrinseca natura objecti, in quo puncto favet opinioni Nominalium; & è contrà dari possit, ac debeat distinctio rationis ratiocinatæ, quæ non sit cum ordine ad extrinseca connotata, sed fundetur solùm in intrinseca natura objecti, in quo favet Thomistis; undè consequenter assignat duplex genus distinctionis ratiocinatæ, unum quod constituitur per sola extrinseca connotata, aliud verò, quod solum fundatur in intrinseca natura objecti absque ullo recursu ad extrinseca connotata; quem dicendi modum pluribus ibi suadere, & comprobare conatur. Hoc tamen placitum facilè reiicitur ex dictis, nam primò contra Nominales ostensum est solam connotatorum diversitatem non sufficere ad constituendum proprium distinctionis hujus fundamentum; deindè contrà Thomistas ostensum est, solam virtualem distinctionem objecto intrinsecam non sufficere, sed regulariter utrumque concurrere, undè cum hæc duo fundamenta distinguendi ex parte objectorum non sint separabilia, istaut possit dari aliqua distinctio, quæ fundetur in uno ex illis fundamentis, & non in alio, & è contrà, consequenter multiplicanda non erunt genera distinctionis ratiocinatæ; si enim hoc genus distinctionis multiplicari posset, non nisi ex isto capite multiplicari posset, ut & ipse fatetur, nimirum ex separabilitate istorum fundamentorum, ita quod unum esse posset sufficiens absque alio.

285 Quinta, & novissima opinio est Ovvied. cit. controv. 4. Met. punct. 7. numer. 5. ubi ait fundamentum ex nostro imperfecto modo cognoscendi desumptum, & ab omnibus concessum, esse sufficiens, ad hanc præcisionem, seu distinctionem præcisivam prædicati realiter cum alio identificari independenter à quibuscumque connotatis, & à fundamento aliquo ex reipsa desumpto. Probat hoc exemplo sensationis externæ coloris albi longè distantis, ex vi cujus adeo imperfectè hic cernitur color, ut sensatio illa non discernat speciem coloris, sed illa cum aliis speciebus confundat, non quia actu sensatio illa species alias coloris attingit, sicuti intellectus dicitur confundere distinctas species animalis, cum illa omnes conceptu quodam confuso cognoscit instar unius animalis; sed quia etsi tantùm speciem illam coloris præsentem agnoscit, adeo imperfectè illam attingit, ut ex vi illius sensationis non possit sensus discernere inter illam speciem, & aliam, quam tunc sentit, vel quam posset sentire; neque hujusmodi sensatio fundamentum dat intellectui ad discernendam speciem coloris ex vi illius cognitam ab alia specie coloris, quam potest cognoscere, vel tunc cognoscit. Itaque hujusmodi sensatio, & cognitio, quę illam consequitur, ita est præcisiva, ut tantùm attingat unum objectum singulare, & non alia, cum quibus illud confundit; dicuntur tamen sensatio, & cognitio, quæ illam consequitur, suum objectum confundere, quia ita illud attingunt, ut si posset sensatio illa perfectè attingeret alium colorem specie distinctum, & cognitio quæ hanc sensationem consequeretur, eundem colorem distingueret ab aliis, quos expresè cognosceret sub determinantis speciebus constitutos, non valeret discernere inter hunc colorem modo perfectè cognitum, & illum imperfectè cognitum, sed dubius maneret, an esset idem in specie color modo perfectè cognitus, quem scit ad hanc speciem pertinere, & coloratius imperfectè agnitus, atque sensatus, cujus speciem imperfectè valdè cognovit. Sed plena hujus opinionis confutatio pendet ex inferius dicendis, supponit enim cum Nominalibus hic Aug. distinctionem rationis ratiocinatæ nullam ponere distinctionem in objecto, sed tantùm in conceptibus formalibus, item in distinctione ratiocinata dari tantùm præcisiones ex parte actus, non autem ex parte objecti, quæ omnia esse falsa in sequentibus mox patebit; interim hic dicendi modus ex eo impugnari potest, quod imperfectio nostri intellectus in concipiendo non potest esse proprium fundamentum distinctionis ratiocinatæ, quod hic inquirimus, ut distinguitur à distinctione ratiocinante, quia id etiam in commune est distinctioni rationis ratiocinantis, nam & ipsa ex nostro imperfecto concipiendi modo originem ducit, ut opus omnes exploratum est, ergo tale fundamentum assignatum ab Ovied. non est sufficiens pro distinctione ratiocinata, ut à ratiocinante distinguitur, quia utrique ex æquo convenit. Conf. quia si illa præcisio, quam iple ostendit fieri in illo suo exemplo sensationis externæ, sufficeret ad fundandam distinctionem ratiocinatam, tunc nedum intellectus, sed sensus quoque quilibet posset distinctionem rationis ratiocinatæ efficere, quod tamen falsum arbitror, quia sicut nullus sensus ens rationis efficere potest proprièdè ipso loquendo, ut disp. 1. Logicæ dictum est, ita nequit efficere distinctionem rationis ratiocinatæ, præsertim quæ habet fundamentum in re.

286 Dicendum itaque remanent ex dictis discrimen distinctionum rationis ratiocinantis, & ratiocinatæ petendum non esse nec ex fundamento extrinseco sumpto ex nostro imperfecto concipiendi modo, neque ex extrinseco sumpto ab aliis rebus distinctis, ad cujus similitudinem intelligit ea, quæ non sunt distincta, quia hæc fundamenta utrique distinctioni sunt communia, sed sumi debet ex fundamento intrinseco rei ex sui natura æquivalentis pluribus, undè immeritò dixit Vasquez ex parte objecti nullum adesse vestigium distinctionis, nam cum in se contineat perfectionem æquivalentem pluribus, sufficiens fundamentum præbet intellectui, ut possit illud cognoscere diversis cognitionibus, quia cognoscibilitas adæquatur perfectioni entitativæ objecti, neque eadem cognoscibilitas reperitur in objecto, cui appingitur distinctio rationis ratiocinantis, sed totum suum fundamentum sumitur ab intellectu diverso modo concipiente idem objectum & secundùm eandem rationem intrinsecam, & licet aliquale etiam habeat ex parte rei, hoc tamen non est eiusdem rationis cum fundamento distinctionis ratiocinatæ, nam in ea non continentur rationes illæ objectivę, secundum quas fit distinctio, sed adveniunt illi ex eo præcisè, quod cognoscitur ab intellectu, quod dicitur propter varias relationes rationis, quæ habent fundamentum, & illi tribuuntur ab intellectu, sed non esse fundamentum objectivum, quod est, quando diversæ rationes objectivæ sunt reales perfectiones obiecti inter se identificatæ; qua de causa distinctio rationis ratiocinantis carere dicitur fundamento diversæ intelligibilitatis obiectivæ saltem virtualis; undè fit, quod licet relatio prædicabilitatis, & subiicibilitatis fundamentum aliquod remotum habeat in natura specifica, tamen quia non sunt rationes aliquo pacto reales, sed merè intentionales; non distinguuntur ratione ratiocinata, sed ratiocinante, si quidem illę rationes non sunt in ipsa re, sed illi tribuuntur ab intellectu cum aliquo fundamento in re, quæ solet dici à nostris non repugnantia. Itaque distinctio rationis ratiocinantis per hoc differt à ratiocinata, vel quia non habet fundamentum in ipsa re, sed solum in modo cognoscendi, vel si habet, illud non est ex continentia perfectionis extremorum, sed ex capacitate, & non repugnantiæ, ut illi tribuatur in intellectu plures relationes rationis, ac distinctio rationis ratiocinatę non solùm in objecto habet capacitatem, ut illi tribuantur perfectiones extremorum, sed verè illas in se continet.

Confirmatur hoc, & amplius declaratur ex Amic. loc. cit. quia ut objec-

objectum habeat distinctionem rationis, necessariò debet esse terminus duarum cognitionum, cùm enim fundetur super plura esse rationis, fundatur consequenter super plures cognitiones, hoc autem duplicitèr contingere potest; primò ex sola aptitudine objecti purus extrinseca, quam intrinseca scilicet ut denominetur intelligibile à potentia intellectiva, quæ ut potest idem objectum concipere duobus conceptibus, sive synonimis, sive non synonimis, ita objectum dicitur aptum concipi duobus conceptibus; secundò non solum ex aptitudine objecti, sed etiam ex rationibus formalibus contentis in objecto indivisè, secundùm quas aptum est terminare duas cognitiones non synonimas, proindè ac si illæ rationes formales essent in re distinctæ; ex prima igitur conditione obiecti oritur distinctio rationis ratiocinantis, & ex secunda distinctio rationis ratiocinatæ, quia licet objectum, ut fundat utramque distinctionem, habeat aptitudinem, ut duplici intellectione intelligatur, tamen hæc aptitudo non variat respectu distinctionis; sed quæ ingreditur significatum objecti cogniti, & repræsentanti, quæ aptitudo cum non sit in distinctis ratione ratiocinante, meritò distinguitur ab illa, in qua est. Ex hoc autem oritur proxima ratio discriminantis inter has distinctiones, quia etiamsi distinctio rationis ratiocinantis habeat fundamentum, quatenus duplici cognitioni respondet objectum reale, non tamen respondet in re, vel fundamentum pluralitatis, sed hæc solum habet fundamentum in operatione intellectus; vel si aliquando pluralitas entium rationis habet fundamentum in re, non tamen illæ rationes, quæ sunt plures, sunt in ipsa re, ut subiicibilitas, & prædicabilitas in natura humana remotè habent fundamentum, tamen quia subiicibilitas & prædicabilitas non sunt in re, sed ab intellectu illæ relationes rationis naturæ tribuuntur, ideò distinctio hominis, ut prædicabilis, & subiicibilis non dicitur rationis ratiocinatæ, sed ratiocinantis; at verò in distinctione rationis ratiocinatæ non solùm est fundamentum in re, & pluralitas, sed etiam ipsæ rationes, quę sunt plures objectivè, sunt in ipsa virtualiter contentæ.

287 Ex hactenus autem dictis de natura distinctionis rationis ratiocinatæ facilè deducitur explicatio oppositæ identitatis, quando enim res non habet tale fundamentum, ut possit secundùm diversas rationes objectivas terminare diversos cõceptus inadęquatos modo explicato, sed nata tantum est facere unum conceptum sui adæquatum, & licet possit diversis modis concipi, & ab diversis secundis intentionibus, tamen semper secundum eandem rationem objectivam concipitur ipsi intrinsecam, tunc nata est fundare identitatem rationis ratiocinatæ, undè in propositione identica subjectum, & prædicatum non distinguuntur distinctione ratiocinata, quia Petrus ver. grat. ex parte subjecti, vel prędicati est aptus concipi diversis conceptibus, non quia dicat diversas rationes, sed quia intellectus habet vim sæpius concipiendi eandem rem, & sub diversis secundis intentionibus; & Petrus à parte subjecti non distinguitur ratione ratiocinata à seipso à parte prædicati, quia tam ex parte subjecti, quam prædicati habet eandem rationem formalem significatam, & est tantùm diversitas in modo significandi grammaticali, vel logicali, ut suprà explicatum est; Neque contra hanc doctrinam aliqua difficultas afferri potest, quæ ex antea dictis facilè non solvatur, & adhuc magis ex dicendis qu. seq. ubi ostendemus, ex vi hujus distinctionis poni quoque distinctionem in objecto, quatenus intentionali modo existit in intellectu.

ARTICULUS III.

An hæc distinctio sufficiat ad contradictoria componenda.

288 Movent hoc quæsitum Thomistæ, ut amplius ostendam utilitatem distinctionis ratiocinatæ, quam Scotistas adducant pro parte negativa, ipsi tandem quæsitum resolvunt amplectendo partem affirmativam; pro cujus probatione notant contradictionem non esse in rebus ante opus intellectus, si formaliter eam accipiamus, est enim in rebus fundamentum, in quo radicatur alterum ex contradictoriis, contradictio verò formalis habetur tantùm per intellectum, cum enim consistat in affirmatione, & negatione, quatenus sunt enunciativæ, ut docet Arist. c. de oppositis, & consequenter fit oratio quædam enunciativa, ut ibidem docet Arist. constat non posse habere esse, nisi per intellectum, quia affirmatio, & negatio seu oratio enunciativa est tantùm per intellectum aliquid de altero enunciantem. Tum quia, quando etiam concederetur, unum extremum contradictionis, puta affirmationem, esse à parte rei, non tamen est à parte rei negatio; sed tantùm habet esse per rationem, undè cum tota contradictio sit per rationem, non potest inferre inter extrema distinctionem à parte rei, nisi fundamentaliter, & in potentia, sed sufficit illis distinctio rationis, atque ideo sola distinctio rationis cum fundamento in re sufficit ad contradictoria componenda, ita discurrit Soncin. 4. Met. q. 30. Capreol. 1. dist. q. 4. ad 6. Soto vers. *secundum*, & cum ipsis aliis Thomistæ.

Hanc quoque sententiam ex Recentioribus sequitur Pasqualig. tom. 2. Metaphysic. d. 59. pro cujus maiori intelligentia notat sec. 2. numer. 2. quod cum in præsenti quæritur, an distinctio rationis sufficiat ad tollendam contradictionem, quæstio intelligi debet, an ea, quæ sunt contradictoria, reddat non contradictoria respectu objecti, non prout est in se, sed prout subest distinctioni rationis; potest enim objectum considerari dupliciter, primò prout est extrà intellectum, terminans tamen cognitionem, deindè prout habet esse objectivè in intellectu; prout habet esse extrà intellectum, servat identitatem, nec in ipso ponitur distinctio aliqua; prout verò habet esse objectum, recipit in se distinctionem; contradictoria ergo comparari debent ad objectum, non prout habet esse extrà intellectum, sed prout objectivè existit in ipso. Et hoc sensu inquit distinctionem rationis sufficere ad salvanda contradictoria, & ratio est, quia sicut distinctio, quæ est à parte rei, ponit unum extremum extrà aliud à parte rei, ita distinctio rationis cum fundamento ponit unum extremum extrà aliud in esse objectivo, ergo quæ erant contradictoria respectu objecti considerati secundum identitatem rei, desinunt esse contradictoria respectu eiusdem, prout secundum esse objectivum dicit distinctionem, consequentia probatur, tum quia distinctio realis tollit contradictionem secundum esse reale, ergo distinctio rationis debet tollere contradictionem secundum illud esse, quod involvit huiusmodi distinctionem, hoc autem esse non est aliud, quam objectivum; tum quia contradictoria, ut sint talia, debent comparari ad aliquod, quod sit omninò unum, & idem; quod si se habet, ut multiplex desinunt esse contradictoria, at ex vi distinctionis rationis obiectum se habet, ut multiplex, & dicit plures formalitates, itaut quæ sunt propria unius, non sint propria alterius. Confirmat hoc, quia contradictio formaliter sumpta contingit per intellectum tantùm, & consequenter cadit tantum supra obiectum, prout intellectui obiicitur, ergo si obiectum, prout obiicitur intellectui, est capax prædicatorum contradictoriorum, poterunt de ipso contradictoria prædicari cum veritate; posita autem distinctione rationis obiectum est capax contradictoriorum, prout obiicitur intellectui, tunc enim se habet, ut multiplex, undè quod convenit uni extremo distinctionis, non convenit alteri.

Quid sibi velint Thomistæ in hujus quæsiti decisione non satis mihi constat, si enim intendunt hanc distinctionem rationis sufficere ad verificanda contradictoria de eodem obiecto, non quidem prout est à parte rei, sed prout existit obiectivè in intellectu, quemadmodum explicat Pasqualig. verum utique dicunt, sed malè in hoc sensu intelligendo quæstium adducuntur Scotistæ pro parte opposita, & ipsi etiam libenter fatentur distinctionem rationis sufficere ad componenda contradictoria rationis, sicut enim contradictio fundata in entibus realibus concludit realem distinctionem, ita si fundetur in entibus rationis, dicunt concludere distinctionem rationis, immò nedum hoc concedunt de distinctione rationis cum fundamento in re, verum etiam de ipsa distinctione rationis ratiocinantis, undè de eodem Petro positæ in prædicatione identica semel à parte subiecti, & cursus à parte prædicati, inquiunt contradictoria enunciari posse, prout est obiectivè in intellectu, & subsitat illis secundis intentionibus subiecti, & prædicati, quatenus enim subsitat uni, utiq; non subsitat alteri. Sed ex modo loquendi Thomistarum verosr, ne tantum in hoc sensu intelligant sufficere distinctionem rationis ad componenda contradictoria, verum etiam simpliciter, & absolutè loquendo; moveor ad hoc judicium ex doctrina, quam tradunt de contradictione, & negatione, quod non detur in rebus formaliter neque verificetur, nisi per opus intellectus, si enim hæc doctrina vera est, sequitur, distinctionem rationis sufficientem esse ad componenda quæcumque contradictoria absolutè loquendo, quia contradictoria non dantur à parte rei, neque de rebus enunciantur, nisi prout objectivè existunt in intellectu.

289 Sed hanc Thomisticam doctrinam falsam esse, ostensum est alibi, nam disput. 4. Physic. quæst. 1. artic. 1. probatum est, negationes reales dari suo modo à parte rei formaliter, & non fundamentaliter tantum, citra quamcumque intellectus operationem, & propositionem negativam ita esse actu veram à parte rei formaliter, sicut est affirmativa, tam enim verum est à parte rei hominem non esse asinum, quam quod sit animal, vel corpus; ergo verè dari possunt contradictoria à parte rei, & non tantum per intellectum. Tum quia etiamsi concederetur contradictoria complexa, seu propositiones contradicentes non esse in rebus antecedenter ad opus intellectus, adhuc tamen contradictoria incomplexa, actu dantur à parte rei independenter ab intellectu, nam, ut dixi, independenter ab opere intellectus dantur negationes, & privationes reales in rerum natura, ut loc. cit. concedit ipsemet Sonc. Tum quia etiamsi contradictoria complexa enuncientur de rebus media secunda operatione intellectus componentis, vel dividentis, non inde sequitur, eorum veritatem formalem, & actualem ab intellectu pendere, & ratio est, quia veritas, & falsitas propositionum non consistit in convenientia ipsarum cum re, ut habet esse objectivum in intellectu, sed ut habent esse reale, & ut secundùm illud terminant cognitionem; qua de causa ipsemet quoque Cajet. 1. part. quæst. 39. artic. 1. hanc Thomisticam doctrinam inficiatur ut inutilem ad salvandas contradictiones per distinctionem rationis. Stante ergo, quod dari possint contradictoria à parte rei, & non tantum per opus intellectus, sanè resolutio affirmativa; & absoluta à Thomistis data pro præsenti quæsito, quod distinctio rationis sufficiat ad componenda contradictoria, non est bona; licèt enim talis distinctio sufficere

possit ad componenda quædam contradictoria rationis, & quæ nequeunt de re verificari, nisi prout habet esse objectivum in intellectu, nequaquam tamen sufficere potest ad componenda contradictoria realia, seu à parte rei verificata; & ratio est, quia hæc distinctio rationis ratiocinatæ supponit omnimodam identitatem objecti à parte rei tam realem, quam formalem, & solum infert multiplicitatem objectivam, & intentionalem; undeficet in esse objectivo res illa fit multiplex, quia tamen in esse reali est una, jam de eodem contradictoria verificarentur, & secundum idem; nec multiplicitas objectiva sufficeret ad contradictionem tollendam, quia talia contradictoria enunciantur de objecto secundùm esse reale, quod habet in se, non autem secundùm esse objectivum, & intentionale; quod habet in intellectu.

290 Ut igitur propositi quæsiti rectam habeamus resolutionem, distinguenda sunt varia contradictiorum genera juxta regulam jam traditam disput. 1. Logic. quæst. 3. artic. 2. & non semel superius inculcatam in hac disput. num. 215. & 227. & 243. & 247. quædam enim sunt contradictoria rationis, & fundata supra diversum esse rationis, ut cum de eodem Petro in propositione identica verificatur, quod est subjectum, & non subjectum, prædicatum, & non prædicatum, & ad hæc contradictoria componenda sufficit distinctio rationis ratiocinantis; quædam sunt contradictoria secundum esse reale, ac entitativum, quæ nempe rei conveniunt ratione totius essentiæ, & existentiæ, qua de causa unum de re absolutè negatur, & aliud absolutè affirmatur absque aliqua reduplicatione, & citrà quodcumque opus intellectus, ut esse, & non esse, generari, & non generari; & alia hujusmodi prædicata spectantia ad esse identicum, ac entitativum rei, & ad hæc contradictoria verificanda requiritur distinctio realis, ac entitativa, qualis est inter rem, & rem, aut inter rem, & modum ejus extrinsecum. Quædam verò sunt contradictoria secundum esse formale tantum, quæ nempe non absolutè rei attribuuntur, sed cum reduplicatione scilicet illius formalitatis, cui immediatè conveniunt, & ratione ipsius toti rei, ut esse sensitivum, & discursivum in homine, nam dicitur sensitivus quatenus animal, & discursivus quatenus rationalis, & ad hæc contradictoria verificanda, licèt non requiratur distinctio realis, ac entitativa, exigitur tamen distinctio formalis actualis ex natura rei, quia illa contradictoria, quod nempe homo per rationalitatem est discursivus, & non per animalitatem, actu verificantur de ipso ex natura rei citrà quodcumque opus intellectus ex supra n. 277. quedam tandem sunt contradictoria, quæ partim verificantur per opus intellectus, & partim præter opus intellectus, ut cùm in sole dicimus idem esse principium calefaciendi, & exficcandi, & non esse idem; hæc enim contradictio à parte rei non verificatur actualiter, & formaliter, quia à parte rei idem est utriusque proximum principium scilicet lux simplicissima solaris, sed tantùm virtualiter, & fundamentaliter, quatenus unica illa virtus duplici virtuti æquivalet, verificatur autem actualiter per opus intellectus, quando nempè intellectus eandem lucem solarem conceptibiliter partitur in duas virtutes, quarum una sit calefactiva, & altera exficcativa, & ratione unius inquit lucem esse calefactivam, non exficcativam; undè ad hæc, & similia contradictoria componenda sufficit distinctio rationis ratiocinatæ, vel virtualis distinctio, quæ cum ipsa coincidit; at minimè sufficit ad componenda contradictoria actu à parte rei verificata, sive secundum esse reale, ac entitativum, sive secundum esse formale dumtaxat, quod rebus ipsis inest secundum varias formalitates imbibitas per realem identitatem cum ipsis, ut ex professò probatum est suprà in hac disp. num. 247. & disp. 9. Log. quæst. 1. art. 2. §. *quoad tertium*, ac ita expresè docuit Scot. 1. d. 2. quæst. 6. §. *sed hic restat*, & d. 8. quæst. 4. & alibi frequenter, & Formalistæ passim tract. form. videantur probationes hujus asserti loc. cit. quia semel dicta pluries repetere piget.

Sed obficies, distinctionem rationis ratiocinatę sufficere ad verificanda contradictoria etiam enunciabilia ante intellectus negotiationem; quod quidem manifestis ostenditur exemplis: nam intellectus est eadem prorsus potentia, quatenus apprehensivus, judicativus, ac discursivus, & tamen inquantum apprehensivus, non est judicativus, & è contrà; pariter eadem Lux solaris est desiccativa luti, & liquativa ceræ; & tamen quatenus desiccativa non est liquativa; eadem albedo per eandem suam entitatem assimilatur alii albedini, & dissimilatur; vel non assimilatur nigredini, & quatenus est assimilativa, non est dissimilativa; eandem differentia est divisiva generis, & constitutiva speciei, & inquantum constitutiva non est divisiva, nec è contrà, & sic in multis aliis componuntur contradictoria actualia à parte rei per solam distinctionem rationis ratiocinatæ; certò enim certius est non intervenire distinctionem ex natura rei formalem, nam intellectus, ut apprehensivus, judicativus, & discursivus est una potentia, non plures; eadem virtus est in Sole, qua resolvit, & restringit; eadem prorsus entitas, qua albedo est assimilativa, & dissimilativa, ac eadem tandem realitas, qua differentia est divisiva generis, & constitutiva speciei, undè quamvis ad evitandam difficultatem ab his, & similibus exemplis deducta non vereantur aliqui distinguere vim apprehensivam, judicativam, & discursivam in intellectu, liquativam, & constrictivam in luce solari, tamquam diversas formalitates in ea existentes, adhuc tamen convincuntur aliis exemplis de albedine, & differentia, in quibus tergiversari non potest; cum igitur prædicata illa contradictoria non sint synonima, componi debent per distinctionem rationis ratiocinatæ.

291 Respondet Mairon. 1. d. 8. q. 3. §. *sed hic sunt*, ad hæc, & similia exempla, quod ibi non sunt contradictoria, quia Sol eadem virtute desiccat, & humectat, & per humefactivam desiccat, & per desiccativa humectat, nec est ibi contradictio, nec distinctio, & sic pariter ait ad alia exempla de albedine, & differentia. Sed dices Lux solaris inquantum humectat, non desiccat, quia sic desiccarer ceram, & humedaret lutum. Resp. Mairon. ly *inquantum* vel posse reduplicare virtutem, seu principium proximum agendi, & sic concedit Solem inquantum humectat, etiam desiccare, non ullum hinc equitur inconveniens; alio modo potest reduplicare actionem ipsam humectandi, aut desiccandi, & sic concedit, Solem, inquantum humectat, non desiccare, quia tunc sequeretur inconveniens illatum, & sic pariter dici potest ad similes instantias, si fierent in aliis exemplis. Sed dices rursus, si ergo stante eodem prorsus principio, ac realitate verificatur, quod Sol inquantum humectat, non desiccat, & differentia inquantum dividit, non constituit, & albedo inquantum assimilat, non dissimilat, quare ita non possumus dicere de Deo, quod inquantum intelligit, non vult & è contrà, per eandem tamen prorsus virtutem, & potentiam. Resp. Mairon. id concedi in exemplis allatis propter diversas actiones fundatas in eodem principio, vel propter diversas relationes, in Deo autem respectu ejusdem principii non sunt diversæ actiones; quæ solutio etiam à nobis data fuit suprà numer. 216. ubi ad exemplum de intellectu diximus, quod cùm dicitur intellectum apprehensivum, ut sic, non esse discursivum, nec è contra, non utique contradictionem verificari de potentia intellectiva undè sumpta, sed considerata sub illa reduplicatione operationis apprehensivæ, vel discursivæ, & sic geminantur extrema, quantum sufficit ad tollendam contradictionem, quia concipiuntur plures actiones plurificatæ in eodem principio proximo agendi; patet ergo qualiter in præfatis reduplicativis sit contradictio, & distinctio inter extrema, & quomodo non, quia quoad principium agendi nulla est ibi contradictio actualis, nec distinctio, sed tantùm quoad diversas actiones, vel relationes super idem proximum principium fundatas.

Et pro hujus solutionis majori intelligentia advertendum est, quod notavimus disp. 2. de Anim. quæst. 1. art. 2. ad 1. princ. ex Scoto 1. dist. 13. N. non semper penes diversitatem effectuum multiplicari quoque debere principia agendi, quia opus non est, tantam distinctionem esse in principiis, quantùm est in principiatis, sed tunc tantum multiplicari debere, quando effectus ab eadem causa provenientes requirunt ex suis rationibus aliquam priorem distinctionem in principiis, seu diversum operandi modum, ut ibi dictum est de agere naturaliter, & liberè, qui sunt modi operandi adeò oppositi, ut nequeant eidem omninò principio convenire absque aliqua distinctione; & ideò idem Doct. consultò dixit 1. d. 1. quæst. 4. §. *ista quæst.* ut ibi Bargius advertit, quod diversi modi operandi arguunt diversas potentias, sed non diversi actus, quia actus distincti specie ex distinctione objectorum diversorum possunt esse ab eadem potentia, ut patet de velle, & nolle; & sic patet, cur per eandem virtutem possit Sol humectare, & desiccare, non autem Deus per eandem prorsus virtutem intelligere, & velle. Accedit notabilis doctrina ad hanc rem, quam Scot. habet 7. Met. qu. 19. §. *alia est opinio*, ubi docet, quod continentia virtualis, vel eminentialis non pertinet ad perfectiones simpliciter, quia tales actualiter continentur, & secundùm proprias formalitates in ente perfecto, quemadmodum & ipsum formaliter denominant, quod etiam repetit 1. dist. 8. qu. 4. I. sed pertinet ad perfectiones limitatas, & in genere, ex quo sufficiens colligitur ratio, cur intellectus, & voluntas secundum proprias formalitates reponantur in Deo, ut perfectiones ex natura rei formaliter distinctæ, non ita calor, & siccitas in Sole, quia illæ sunt perfectiones simpliciter, quæ formaliter poni debent in ente summè perfecto, istæ verò sunt perfectiones secundum quid, & in genere, atque ideò eminenter solùm, & virtualiter in luce solari contentæ; & hinc tandem deduci potest regula discernendi qualis, & quanta distinctio versetur inter plures ejusdem rei perfectiones, si namque sunt perfectiones simpliciter, ac proindè in aliqua re secundùm proprias formalitates contentæ, ut dicitur à Theologis de perfectionibus attributalibus in Deo, tunc necessario reperitur inter eas distinctio formalis ex natura rei; at si sunt perfectiones duntaxat in genere, & in aliqua re virtualiter solùm, vel eminenter contentæ, tunc inter eas ingenuè maior admitti non potest distinctio, quam virtualis, aut rationis ratiocinatæ. Dices, si hæc doctrina est vera, ergo etiam gradus transcendentales, ac prædicata Dei quidditativa distinguuntur inter se ex natura rei formaliter, quia cùm importent perfectionem simpliciter, debent in Deo reponi formaliter, & non virtualiter tantùm. Resp. ex hoc, quod sunt perfectiones simpliciter, utique in primo ente debere contineri formaliter, & non virtualiter tantùm, vel eminenter; hinc tamen non bene deduci, quod distinguantur formaliter ex natura rei, nisi formalis illa continentia talis sit, ut formaliter contenta proprias importet realitates, quas non important gradus transcendentes; undè consultò dixi suprà qu. 12. in fine, nedum contingere virtualiter distinctionem, quando aliqua plura virtualiter solùm continentur in re superioris ordinis, ut constat de calore, & siccitate in Sole, sed etiam quando continentur formaliter, ut dicitur de gradibus transcendentibus, ideòque etiam præfata regula cum mica salis est intelligenda, ac pariter, quod in simili dictum est suprà disp. 4.

disp. 4. n. 8. & disp. 1. Log. q. 5. art. 2. in prima ratione, qua ibi probatur necessitas formalis distinctionis.

QUÆSTIO XVI.

Num præter præcisiones formales etiam objectivæ sint admittendæ.

292 Quia distinctionem rationis ratiocinatæ, ita explicuimus, ut ex vi ipsius ponatur aliqua distinctio rationis in objecto, supra quod cadit, quatenus per eam intellectus inadæquatè concipiens indivisibile prorsus à parte rei dividit conceptibiliter in plures partes, seu formalitates, & unam objectivè præscindit ab alia, quia uno actu repræsentatur una, quo non repræsentatur alia, in quo consistit præcisio unius ab alia; ne videamur supponere id quod est in controversia; pro complemento hujus tractatus de identitatibus, & distinctionibus, opus est propositum examinare quæsitum, quod quidem apud Antiquiores in terminis motum non reperitur, eo quia piaculum fuisset tunc temporis præcisiones negare objectivas; omnes namque unanimiter, paucis quibusdam Nominalibus exceptis, vim intellectui tribuebant præscindendi ex parte objecti formalitates realiter identificatas, ut v. g. in homine animalitatem à rationalitate, in Deo relationes originis ab essentia. At Recentiores Societatis Patres semper aliquid novi afferre cupientes, quo doctrinam Scoticam, & Thomisticam impugnent, quæ semper peripatetica fuit, cum id asserui non possent, in præcipuis tamen tum philosophicis, tum metaphysicis controversiis Nominalissimum contra Scotum, & S. Thomam erigere, & propugnare tentarunt; undè in præsenti negant præcisiones omnes objectivas; quibus innixa erat tota metaphycalis doctrina Scoti, & D. Thomæ, & solas admittunt præcisiones formales, quæ se tenent ex parte actus præscindentis; ita Hurtad. disp. 6. Metaph. sect. 4. subsec. 3. Arriag. disp. 5. Log. sec. 2. Ovvied. controv. 4. Metaph. punc. 8. & alii ejusdem Societatis Recentiores in Theologia, qui ultrò fatentur hanc non esse sententiam ab ipsis inventam, sed Nominalium longa oblivione sepultam, & obsolutam, quia igitur ex hoc principio metaphysico negandi, vel admittendi præcisiones objectivas pendent præcipuè resolutiones tam in Metaphysica, quam in Theologia, hic pro dignitate examinandus est hic punctus.

Quia verò nedum quæstionis titulus, sed etiam fortasse termini ipsius in nostris scholis sunt ignoti, pro majori ejus intelligentia notandum est, duplicem excogitari posse præscindendi modum inter formalitates identificatas, unum ex parte actus, alium ex parte objecti; tunc fit præcisio ex parte objecti, quando intellectus ita versatur circa eandem rem plures formalitates unitivè continentem, ut eas intelligibiliter abinvicem leparet, & uno actu unam formalitatem attingat, quo non exprimitur alia, qua de causa actus illi dicuntur inadæquati, quia licut neutra illarum formalitatum seorsim sumpta totam rei essentiam dicit, ita singuli actus tangentes singulas formalitates seorsim sumpti inadæquatè solum, & confusè rem exprimunt, quia unam tantùm formalitatem ejus declarant; quia igitur hoc præscindendi modo intellectus rem physicè, ac entitativè unam partitur in duplicem formalitatem, quarum una exprimitur per unum actum, & alia per alium, talis præcisio dicitur objectiva, quatenus partitio, & præcisio etiam super objectum cadit; quod quidem potest dupliciter contingere, quia vel illæ plures formalitates in eadem re formaliter continentur, & secundum proprias rationes formales, quomodo animalitas, & rationalitas dicuntur esse formaliter in homine, ac attributa in Deo, vel virtualiter solùm, & eminenter, quo pacto calor, & siccitas dicuntur contineri in luce solari, vegetativa, ac sensitiva in anima rationali in opinione multorum. Quando intellectus diversis actibus attingit formalitates diversas ejusdem rei in ipsa primo modo contentas nimirum unitivè, & per solam identitatem realem, talis præcisio est objectiva ex natura rei independenter ab intellectus negotiatione, ideo enim intellectus in eo casu unam formalitatem intelligit sine alia, vel alia non intellecta, quia à parte rei una est actualiter distincta, & precisa ab alia; & talis præcisio licèt fiat ab intellectu per conceptus inadæquatos respectu totius essentiæ, quæ ex illis diversis formalitatibus integratur, illi tamen conceptus in suo ordine dici possunt adæquati, quia singulis correspondent in re propriæ realitates, in quibus fundantur, & quas adæquatè exprimunt, quod declarari posset exemplo animalitatis, & rationalitatis respectu totius hominis. Quando autem intellectus diversis actibus attingit formalitates diversas ejusdem rei secundo modo in ipsa contentas scilicet virtualiter, vel eminenter, talis præcisio non est objectiva omninò ex natura rei, quasi intellectus attingat illas, ut objecta ex natura rei distincta, immò actualem illam partitionem facit intellectus, licèt cum fundamento in re quæsit. præcedenti explicato, & tunc varii conceptus intellectus, quibus conceptibiliter partitur eandem rem in plures formalitates, dicuntur prorsus inadæquati, nedum quia rem totam singuli seorsim sumpti inadæquatè explicant, sed etiam quia neuter sumitur, aut fundatur in propria realitate ei in re correspondente, sed omnes, & singuli sumuntur ab eadem prorsus re, & realitate inadæquatè concepta; præcisiones objectivas primi generis admittunt Scotistæ; Thom. verò admittunt solùm præcisiones objectivas secundi generis: Nominales tandem utrasque negant, & solas admittunt præcisiones formales, & ex parte actus.

Potest item idem indivisibile objectum, ita attingi, ut licèt totum formaliter per quemlibet actum attingatur, neque ex parte objecti aliquid correspondeat alteri, tamen ita confusè cognoscatur, ut apparere videatur solum secundum unum prædicatum, non verò secundum aliud, v. g. viso coloris è longinquo aliquando ita est confusa, ut possimus discernere esse colorem, non verò utrum sit albedo, rubedo, nigredo &c. qui actus cum sit à potentia materiali, & intuitivus non præscindit, nihilominus tamen totum illud obiectum ita imperfectè cognoscit, ac si solum cognovisset rationem coloris, non verò rationem albedinis; hic secundus modus cognoscendi obiectum confusè dicitur à Recentioribus præcisio formalis tantùm, quia præcisio illa, & confusio omninò se tenet ex parte actus, ut explicat Arriag. disp. 5. Log. nu. 23. nullatenus autem ex parte obiecti. Conveniunt igitur in hoc præcisio formalis, & obiectiva, quod utraq; est imperfecta cognitio objecti, at objectiva differt à formali, quia hæc attingit totum obiectum, illa verò inadæquatæ solum secundum unam formalitatem, seu secundum unum gradum; solas igitur huiusmodi præcisiones formales admittunt Nominales, & in eis casibus, in quibus Thomistæ, & Scotistæ assignant præcisiones obiectivas, censent tantùm dari formales v. g. in distinctione graduum Metaphysicorum, ac divinorum attributorum, vel relationum ab essentia; verum tamen est, nonnullos ex citatis Recentioribus saltem in divinis præcisiones admittere obiectivas ultrà formales, ut Arriag. loc. cit. alii verò universaliter eas negant tam in creatis, quam in divinis.

ARTICULUS I.

Præter formales præcisiones, dari quoque objectivas.

293 Dicendum tamen est tam in divinis, quàm in creatis præter præcisiones formales admittendas etiam esse obiectivas, immo formales nunquam dari sine obiectivis. Hæc est communis sententia Realium tam Thomistarum, quam Scotistarum contra Nominales, & quamvis hæc quæstio à veteribus Scholasticis non reperiatur in terminis agitata, id non est, quia hæc veritas ipsos latuerit, sed quia potius erat apud illos, ita explorata, ut nunquam fuerit in dubium revocata. Probatur itaq; primò dari debere præcisiones obiectivas primi generis, quę nimirum fundantur supra plures realitates ejusdem rei ab invicem ex natura rei distinctas, quæ quidem præcisiones receptissimę sunt in schola Scotistarum, & probatur omnibus illis rationibus, quibus supra in hac disp. q. 11. probata est necessitas distinctionis formalis ex natura rei, & quibus infra probatur disp. 8. q. 6. art. 2. tali genere distinctionis abinvicem secerni omnes gradus metaphysicos prædicamentales, ut v. g. genericum, ac differentialem, animalitatem scilicet, & rationalitatem; admissa namque tali distinctione inter illos ex natura rei, planè sequitur, cùm intellectus unum gradum præscindit ab alio, ut cum hominem intelligit in ratione animalis, non verò rationalis, aut è contra, tales præcisiones esse obiectivas ex natura rei, quatenus actus intellectus feruntur super obiecta ex natura rei formaliter inter se distincta antecedenter ad illos. Quod si cum Thomistis sola virtualis distinctio inter gradus admittatur antecedenter ad opus intellectus, cùm postea intellectus utendo sua facultate præcisiva unum gradum præscindit ab alio, ratione illius fundamenti præcedentis in re, saltem inferre licèt præcisiones obiectivas factas per opus intellectus cum fundamento in re; Conseq. patet, quia una, vel altera distinctione admissa inter gradum genericum, & differentialem, sequitur gradum genericum posse concipi sine differentiali præcisione se tenente ex parte obiecti, natura enim potest concipi sine eo, quod est extrà eius essentiam, cùm ergo differentia sit extrà essentiam naturæ genericæ, ut dictum est in Logica disputatione 5. quæstione 3. articul. 2. sequitur istam posse concipi illa non concepta, quod est obiectivè ab illa præscindi,

Respondet Ariag. citat. numer. 47. differentias esse de essentia rationis communis, non tamen, ita ut quælibet differentiæ sint de essentia cujuslibet rationis communis, sed hæc differentia de hac ratione communi, seu de hac animalitate, & illa de illa ratione communi, quare hæc ratio communis verbi gratia animalitatis hominis benè potest concipi sine differentia equi, quæ non est de eius essentia, non tamen sine rationalitate, à qua nullo modo distinguitur. Sed hæc solutio solidè explodituir infra disp. 8. numer. 204. quia si per eandem prorsus formalem rationem animalitatis in homine constituitur, qua rationalitas, tunc ratio animalis concipi non posset, ut communis equo, & homini magis, quàm rationalitas. Tum quia ratio animalis etiam in homine est ex natura sua in plures species plurificabilis, non verò rationalitas, ergo non est eadem ratio formalis utrunque. Tum quia cum conceptus animalis abstrahatur ab homine, & ab equo, quæro an de ratione talis conceptus, ut est communis omnibus speciebus, sint differentiæ contractivæ; quod si non sunt de ratione illius, ut sic, sanè nec erunt distributivè in hac, vel illa specie, quia dum ad inferiora contrahitur, suum formale constitutivum non mutatur. Tum quia totum,